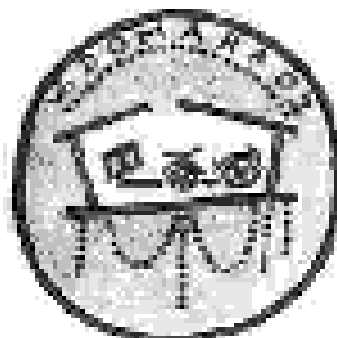

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE DOMARADZ

WSTĘP

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której zadaniem jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i nie potrafią przezwyciężyć jej przy wykorzystaniu własnych sił, możliwości i uprawnień.

W zamyśle ustawodawcy – własne siły i możliwości oznaczają nie tylko osobiste umiejętności jednostki, ale także możliwości bliższej i dalszej rodziny, sąsiadów, znajomych oraz szerszej społeczności lokalnej. Tak rozumiana pomoc społeczna z jednej strony daje szerokie możliwości działania, z drugiej jednak – w trudnych warunkach społeczno – gospodarczych, może te możliwości ograniczać.

Pod wpływem przeobrażeń ekonomiczno – społecznych polityka społeczna w Polsce ulega przekształcaniu – od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu pośredniego, wzmacniającego indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie lat, jest nauka społeczności lokalnych niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. I to ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej.

Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna stanowić przydatne pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to, zatem formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Cele strategii powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji.

Strategia jest, więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Jako elastyczne narzędzie zarządzania Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Strategia została opracowana na lata 2007 – 2015.

1. Podstawa opracowania i metodyka pracy nad strategią

Podstawą prawną do opracowania niniejszej strategii jest zapis obowiązującej od 1 maja 2004 roku Ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, który mówi, że: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: *„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”* (art. 17 niniejszej Ustawy).

1.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Ustawa o pomocy społecznej określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według Ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1).

Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej. Według Ustawy o pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1.1.1. Ustawy regulujące system pomocy społecznej

Różnorodność problemów społecznych występujących w Gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych regulujących system pomocy społecznej, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. 228 poz. 2255)

regulująca nowy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń Ustawa ta wprowadziła tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastąpiły istniejące zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122. poz. 1143)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt Ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ta ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom Ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w "inkubatorach społecznych" - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w Ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania przedsiębiorcy ze środków Funduszu Pracy części wynagrodzenia przez pierwsze 12 dwanaście miesięcy zatrudnienia osoby.

Ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, mogą liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te mogą przebywać w centrach od 1 do 1,5 roku oraz otrzymywać pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie jest równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80% zasiłku.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.)

Według Ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle Ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. nr 96 poz. 873 z 2003r.)

Uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003 r. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje Ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r., nowelizowana dnia 28 marca 2003 r. (Dz. U. z 1984r. Nr 35, poz. 230, z późn. zm.)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków

finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy Ustawy o wychowaniu

w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 [1] ust. 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

1.2. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

W zakresie polityki strukturalnej i Europejskiego Funduszu Społecznego istnieją regulacje podejmowane przez Radę, Parlament i Komisję Europejską, dotyczące Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej oraz polityki społecznej i wsparcia społecznego:

- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999.
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady a dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

1.3. Źródła pozyskania informacji

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie - Narodowa Strategia Spójności (dokument zaakceptowany przez rząd 29 listopada 2006)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady UE ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Rada UE na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są określone z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty

z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie, aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie

potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;

- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, przez co zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala oraz zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest to, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych.

Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,

a następnie zrealizują ich założenia.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego

Strategia na lata 2007-2020 jest trzecim dokumentem programowym przygotowanym przez Zarząd Województwa od momentu wprowadzenia reformy ustrojowej i administracyjnej państwa i ustanowienia województwa samorządowego jako podmiotu realizującego własną politykę regionalną.

Dokument jest zgodny z założeniami Narodowej Strategii Spójności 2007-2013, ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW).

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 wyznacza cele i działania, służące przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Są to wyzwania, którym województwo podkarpackie musi sprostać w dobie postępującego procesu globalizacji, liberalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Celem strategicznym jest „podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zrównoważenia rynku pracy oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”.

Jeden z obszarów strategicznych: „Kapitał społeczny” rozumiany jako potencjał demograficzny, społeczno-kulturowy, edukacyjny, a także jako mobilność zawodowa i przestrzenna mieszkańców regionu, jest jednym z podstawowych uwarunkowań decydujących o szybkim rozwoju i bogactwie regionu. Aby nie dochodziło do zakłócenia i kryzysu rozwoju, każdy z tych czynników musi występować w odpowiedniej proporcji w stosunku do pozostałych. Dlatego też podejmowane działania w ramach tego obszaru strategicznego powinny zmierzać do rozwoju szeroko pojmowanego kapitału społecznego.

Celem strategicznym obszaru „Kapitał społeczny” jest: *wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu.*

Do realizacji powyższego celu posłużą m.in. poniżej przedstawione priorytety, którym podporządkowane zostały kierunki działań:

Priorytet 1: Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji.

Kierunek działania 1:

Zwiększenie dostępu do edukacji od najmłodszych lat życia.

Kierunek działania 2:

Wspieranie otwartości edukacji.

Kierunek działania 3:

Podniesienie jakości kształcenia.

Kierunek działania 4:

Dostosowanie systemu kształcenia, w tym ustawicznego, do potrzeb rynku pracy.

Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.

Kierunek działania 1:

Wzrost zatrudnialności osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

Kierunek działania 2:

Podniesienie kompetencji i rozwój kadr regionu.

Plan Strategiczny Rozwoju Powiatu Brzozowskiego na lata 2000- 2012 - przyjęty uchwałą Nr XIX/99/01 Rady Powiatu z 12 stycznia 2001r.

Zapisane w dokumencie problemy powiatu Brzozowskiego w sferze społecznej to m.in.:

- powiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej,
- obniżający się standard życia mieszkańców,
- bezradność w przezwyciężaniu trudnej sytuacji materialnej,
- ograniczone możliwości pomocy dla osób niepełnosprawnych,
- występujące bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej,
- niedostateczne ilości miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- brak ośrodków wsparcia dla rodzin (zapobieganie patologiom zwłaszcza młodzieży),
- rosnąca liczba osób uzależnionych od alkoholu,
- niedostateczna promocja zdrowego stylu życia,
- pojawiające się przypadki narkomanii,
- rosnące zagrożenie wypadków na drogach,
- obniżający się wiek osób wchodzących w konflikt z prawem,
- wysokie bezrobocie szczególnie wśród ludzi młodych,
- duży odpływ ludzi wykształconych,

Główne kierunki działań strategicznych gmin powiatu Brzozowskiego w sferze społecznej to:

1. Poprawa sytuacji na rynku pracy – zmniejszenie bezrobocia – wysoko priorytetowy.
2. Podniesienie poziomu dochodów mieszkańców – wysoko priorytetowy.

Strategia Społeczno – Gospodarczego Rozwoju Gminy Domaradz

W Strategii w rozdziale „Priorytetowe cele i zadania w zakresie poprawy warunków życia i rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Domaradz” wskazano ważną grupę problemów wymagających najpilniejszego ich rozwiązania (opowiedziało się za tym od 15 do 30% respondentów badań przeprowadzonych przez autorów strategii).

Do problemów tych należą m.in.:

- działania na rzecz poprawy ochrony zdrowia,
- działania na rzecz poprawy stanu oświaty na wsi,
- rozwój agroturystyki i turystyki, kultury, rekreacji i sportu,
- ochrona środowiska i ekologia,
- gospodarka komunalna,
- poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego i walka z patologią,
- zwiększenie konkurencyjności rolnictwa.

Wskazano jakie cele będą realizowane w zakresie oświaty, ochrony zdrowia i opieki społecznej:

- Przeciwdziałanie skutkom restrukturyzacji gospodarki i ubożeniem mieszkańców gminy.
- Rozwijanie powszechnego dostępu do lekarza domowego, lecznictwa otwartego, rehabilitacji.
- Wzmocnienie działań w zakresie bezpieczeństwa publicznego, obrony życia i walki z patologią.
- Poprawa opieki nad osobami niepełnosprawnymi, samotnymi w podeszłym wieku, ubogimi.
- Utworzenie gminnego funduszu stypendialnego na pokrycie nauki młodzieży z ubogich rodzin w szkołach średnich.
- Działanie na rzecz poprawy stanu oświaty.
- Budowa komunalnych budynków mieszkalnych dla rodzin ubogich.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Domaradz na lata 2004 – 2013

W Planie wskazano zadania do realizacji w perspektywie do roku 2013. W zakresie poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, w tym zmiany w strukturze zamieszkania przyjęto m.in. następujące zadania:

- Pozyskiwanie inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.
- Poprawa stanu utrzymania dróg.
- Tworzenie warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Zapewnienie opieki i schronienia osobom starszym, samotnym oraz samotnym matkom z dziećmi.
- Rozwój i wyposażenie bazy edukacyjnej szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny.
- Zwiększenie dostępności opieki medycznej i usług rehabilitacyjnych.
- Rozwijanie bazy technicznej szkół, GOK, bibliotek, klubów i innych obiektów służących poprawie zasobów ludzkich.
- Podejmowanie aktywnych działań w zakresie organizacji szkoleń, wspierania rozwoju przedsiębiorczości, poradnictwa zawodowego i zagospodarowania wolnych zasobów pracy.
- Rozwój bazy służącej rekreacji, uprawianiu sportu masowego i działalności kulturalnej.
- Tworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych.
- Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.
- Eliminowanie niedożywienia wśród dzieci.
- Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.

1.4. Dokumenty programowe

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz ich rozwiązywania.

Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2007-2013,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich,

1.5. Metodyka pracy nad strategią

W procesie programowania i opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu istotną rolę odegrały konsultacje społeczne, mające na celu zbudowanie sprawnego modelu organizacyjnego dla realizacji założonych celów na obszarze Gminy Domaradz.

1.5.1. Uczestnicy budowania strategii

Metoda aktywnego planowania posłużyła dla określenia podstawowych celów, kierunków oraz działań. Zrealizowana została z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk i organizacji:

- przedstawicieli samorządu Gminy Domaradz;
- instytucji rynku pracy;
- organizacji rynku pracy;
- przedstawicieli grup bezrobotnych;
- przedstawicieli organizacji społecznych, fundacji i stowarzyszeń;
- parafii z terenu Gminy Domaradz;

- instytucji opieki zdrowotnej;
- lokalnej przedsiębiorczości.

1.5.2. Proces uspołecznienia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania, co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

programowanie – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,

subsydiarność – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,

partnerstwo – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej,

koncentracja – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

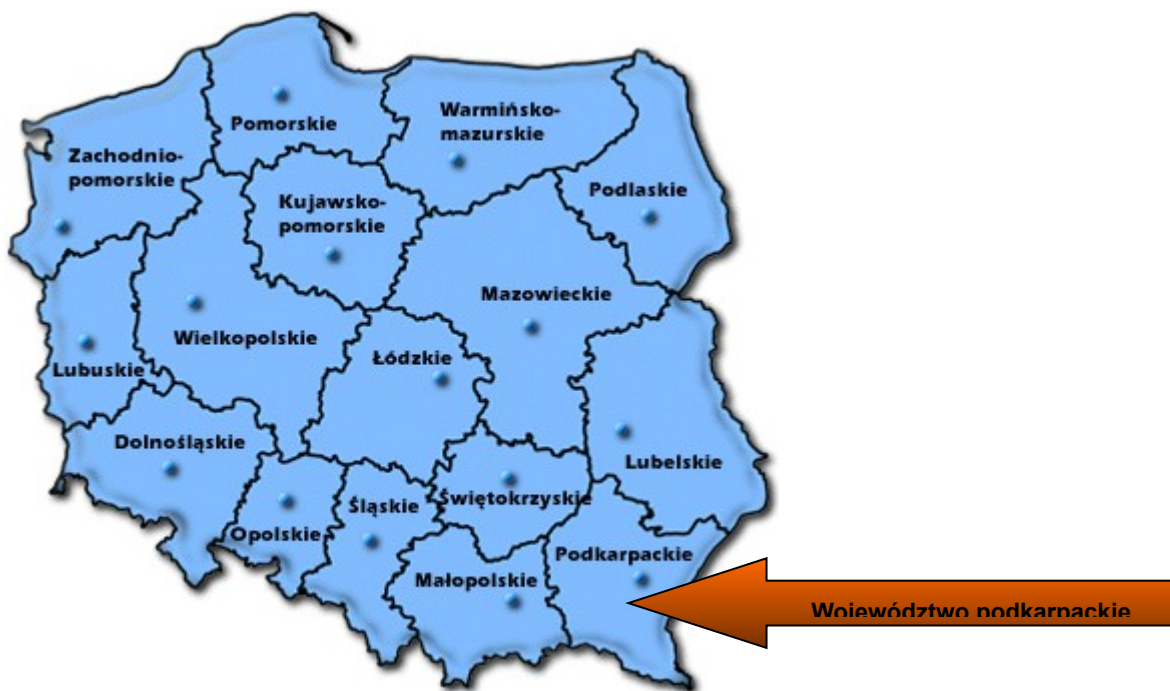
2. Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Domaradz

2.1. Charakterystyka Gminy

2.1.1 Informacje ogólne

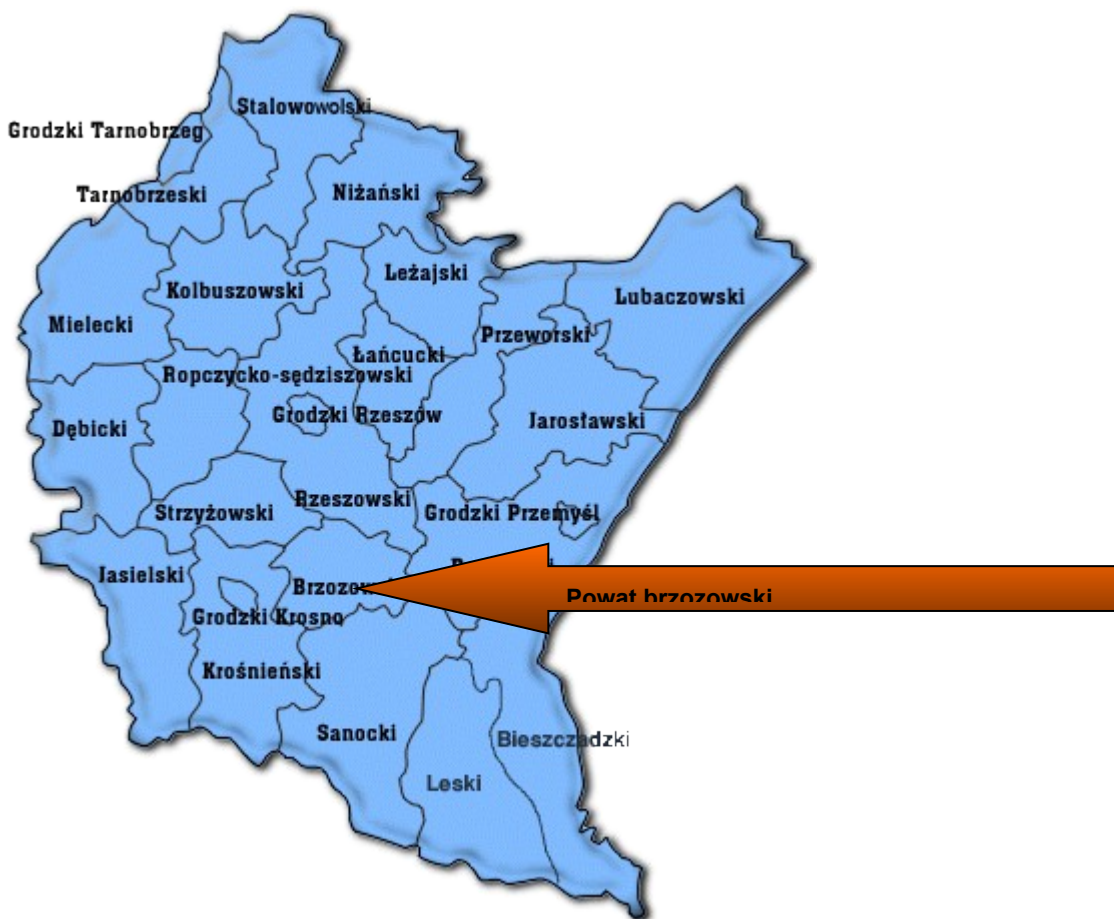
Gmina Domaradz zlokalizowana jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie brzozowskim. Jest jedną z mniejszych pod względem powierzchni gmin woj. podkarpackiego (56,72 km²). Tworzą ją trzy sołectwa: Domaradz, Barycz i Golcowa. Gmina położona jest w środkowo-południowej części województwa, przy drodze krajowej nr 9 Radom - Rzeszów - Barwinek (przejście graniczne ze Słowacją) w odległości 45 km na południe od miasta wojewódzkiego Rzeszowa, 15 km na północ od siedziby powiatu - Brzozowa oraz 28 km od Krosna.

Mapa 1 Lokalizacja Gminy na tle kraju

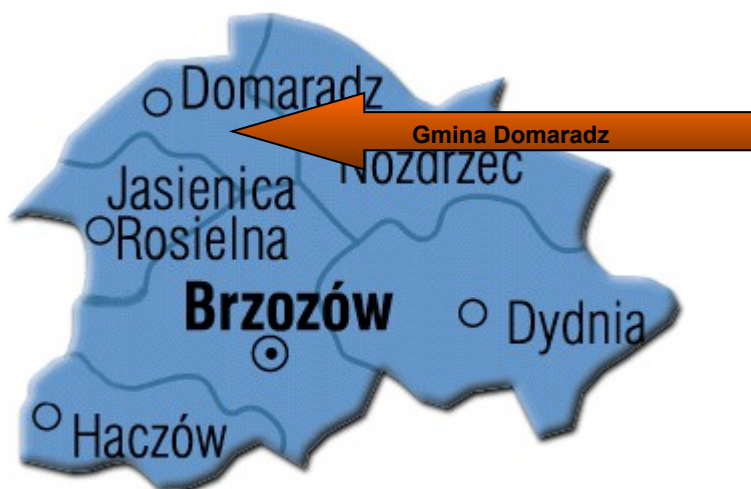
Źródło: <http://www.gminy.pl>

Mapa 2 Lokalizacja Gminy na tle województwa podkarpackiego

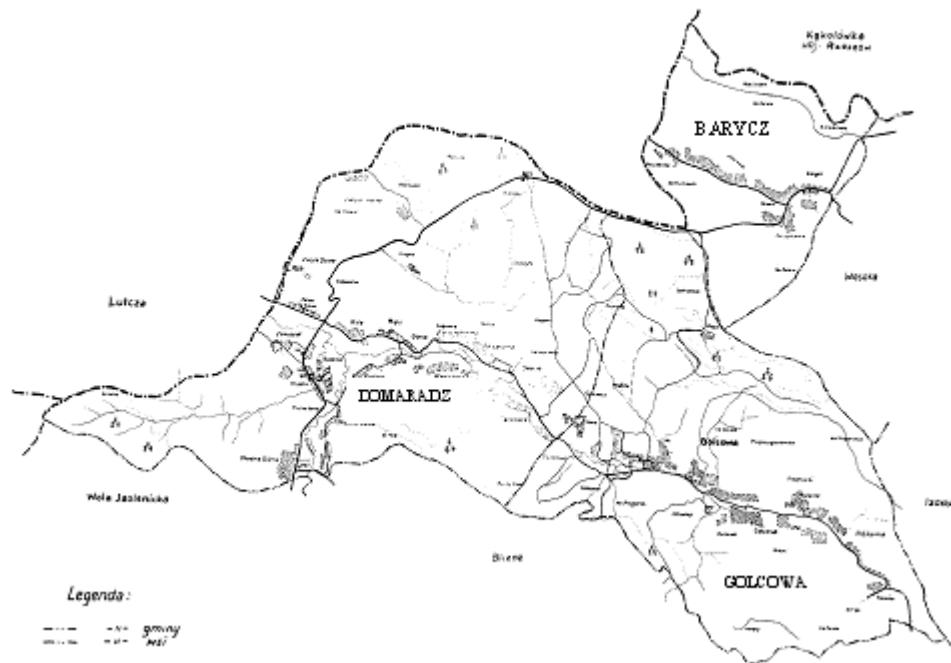
Źródło: <http://www.gminy.pl>

Mapa 3 Lokalizacja Gminy na tle powiatu brzozowskiego

Źródło: <http://www.gminy.pl>

Mapa 4 Gmina Domaradz

Źródło: <http://www.domaradz.pl/>

Położenie Gminy w obrębie Pogórza Dynowskiego i Strzyżowskiego oraz liczne zabytki stwarzają dobre warunki do rekreacji i turystyki. Obfitość lasów, szachownica pól, charakter podgórski i malownicze krajobrazy składają się na atrakcyjność turystyczną Gminy. Najciekawsze miejsca to:

1. Zabytkowy kościół w Centrum Domaradza.
2. Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy.
3. Drewniany dwór.
4. Kościółek filialny na Zatyłu.
5. Punkt widokowy.
6. Góra Chyb.
7. Kościółek filialny na Górze.
8. Zabytkowy kościół w Golcovej.
9. Punkt widokowy.
10. Kościół w Baryczy.

2.1.2 Sytuacja gospodarcza

Rolnictwo

Gmina Domaradz posiada zróżnicowane, średnie warunki glebowo-klimatyczne do rozwoju produkcji rolniczej. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej znacznie obniża ukształtowanie terenu i zaliczenie znacznej części użytków rolnych do terenów górskich i podgórskich. Stąd w strukturze użytkowania gruntów obok użytków rolnych bardzo istotną rolę odgrywają lasy. Użytki rolne zajmują powierzchnię 3.533 ha, co stanowi 62,3%, lasy i grunty leśne 1.138 ha, co stanowi 20,1%, a pozostałe grunty tj. grunty pod wodami, pod drogami, zabudową i nieużytki zajmują 1.001

ha tj. 17,6% powierzchni ogólnej Gminy, która wynosi 5.672 ha. W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne, które zajmują powierzchnię 2.582 ha tj. 73,1%, łąki - 318 ha, tj. 9,0%, pastwiska - 633 ha, tj.17,9%. W użytkowaniu rolniczym znajduje się łącznie 3.533 ha, z czego 3.206 ha tj. prawie 90,7% użytkują właściciele indywidualnych gospodarstw rolnych, 169 ha tj. 4,8% właściciele działek rolnych do jednego hektara, a 158 ha tj. 4,5% użytkuje sektor publiczny.

W ostatnich latach nieznacznie zwiększyła się liczba gospodarstw w przedziale 2-5 ha. W pozostałych przedziałach nie notuje się znaczących zmian. Dane powierzchniowe nie oddają specyfiki dotyczącej rozdrobnienia tych gospodarstw czy rozłogu. Wskaźniki te są niekorzystne. Na to nakładają się niska towarowość, brak kapitału na rozwój, często niskie kwalifikacje zawodowe rolników i zaawansowany wiek.

Działalność pozarolnicza

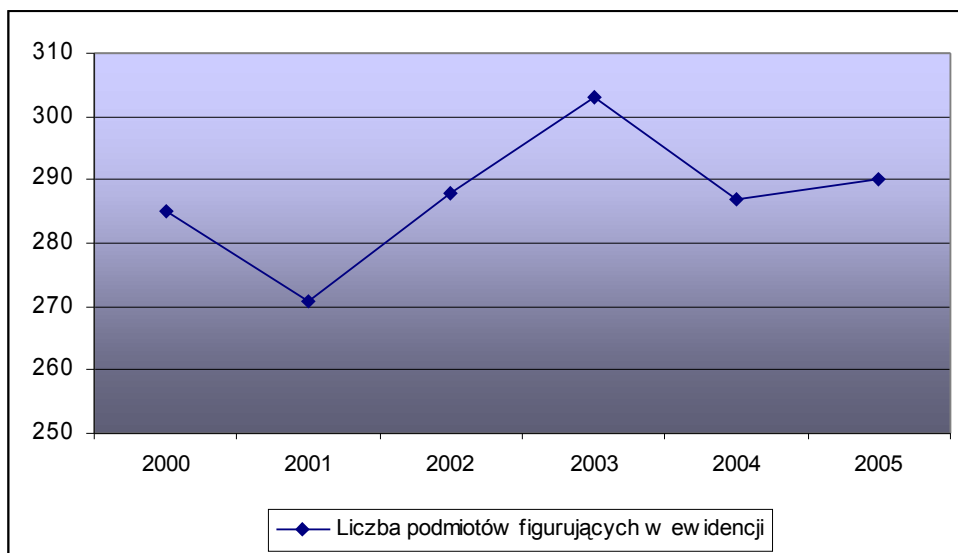
Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Domaradz do roku 2003 miała tendencję wzrostową, po czym w 2004 nastąpił jej spadek i niewielki wzrost w roku 2005. Poniższa tabela przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON.

Tabela 1 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON

Rok	Liczba podmiotów figurujących w ewidencji	Sektor publiczny	Sektor prywatny
2000	285	14	271
2001	271	13	256
2002	288	13	275
2003	303	15	288
2004	287	15	272
2005	290	16	274

Źródło: www.stat.gov.pl

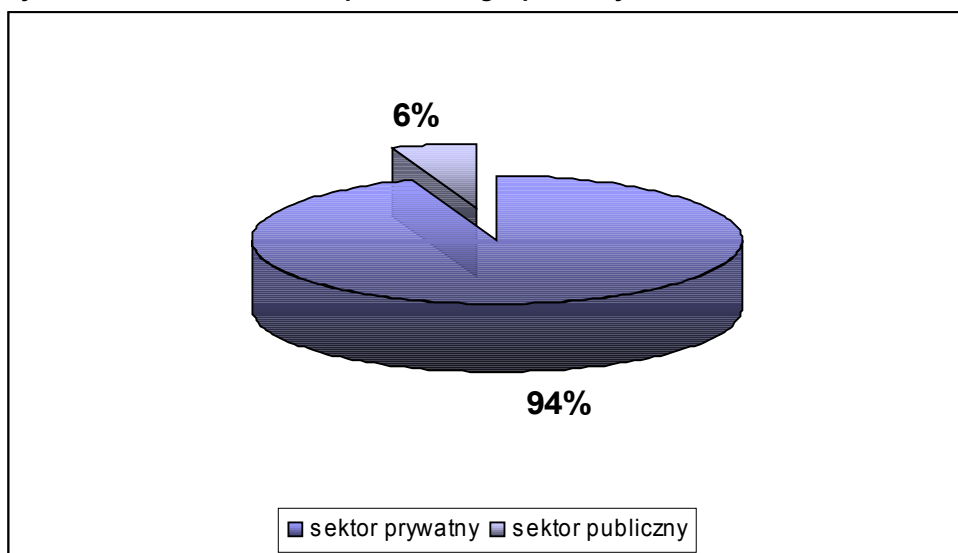
Wykres 1 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych (2000-2004)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Domaradz na dzień 31.12.2005 działało 290 podmiotów gospodarczych, czyli w stosunku do liczby ludności przypada ok. 47,71 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten jest niższy niż w województwie i powiecie brzozowskim.

Wykres 2 Struktura własności podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyżej zamieszczonego wykresu wynika, że większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego (94%). W sektorze publicznym funkcjonują podmioty gospodarcze samorządu terytorialnego, firmy państwowe nie istnieją. Zmiany ustrojowe i urynkowanie gospodarki, rosnąca konkurencja nowych prężnych firm spowodowała upadek dawnych zakładów państwowych branży spożywczej. W chwili obecnej sektor publiczny nie odgrywa większej roli w kształtowaniu oblicza gospodarczego Gminy.

Struktura podmiotów według branż wskazuje na największy udział handlu i usług. Jest to ogólnie występująca tendencja. W warunkach zaistniałej gospodarki rynkowej najszybciej zaczął funkcjonować handel, nie uwikłany w procesy prywatyzacji, tworzony prawie od podstaw i nie wymagający też dużych nakładów i kwalifikacji zawodowych.

Najważniejsze zakłady i przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy Domaradz to:

1. Zakład Usługowo-Handlowy „Drogbud” w Domaradzu. Firma ta prowadzi działalność w zakresie budowy, remontów i utrzymania dróg. Jest największą firmą działającą na terenie

Gminy, która zatrudnia w sezonie bezrobotnych z jej terenu.

2. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe-Handlowe „AGROMASZ” w Domaradzu. Firma ta działa na terenie Gminy od 11 lat. Zajmuje się m.in. importem maszyn i ciągników rolniczych.
3. Zakład Usługowo-Handlowy „Drogbud” w Golcowej. Firma świadczy usługi w zakresie robót ziemnych, transportu i budowy dróg. Firma zatrudnia w większości mieszkańców Golcowej.
4. Zakład Usługowo-Handlowy „Elektrobud” z Golcowej. Firma prowadzi działalność w zakresie usług remontowo-budowlanych.
5. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Piekarstwo” S.C. M. i M. Urbańscy w Domaradzu. Piekarnia prowadzi działalność w zakresie produkcji i handlu wyrobów mącznych i cukierniczych.
6. Firma Handlowo-Usługowo-Produkcyjno-Transportowa „KWIATONEK”. Firma prowadzi działalność w zakresie wyrobów sztuksatorskich i usług transportowych. Firma zatrudnia bezrobotnych z terenu Gminy.
7. Usługi tartaczne - Golcowa. Zakład zajmuje się obróbką i sprzedażą drewna oraz budową domków letniskowych i altan z drewna.
8. Centrum Handlowe w Domaradzu zajmuje się handlem art. spożywczo przemysłowymi.

2.1.3 Demografia

Poniżej zamieszczone dane obejmujące lata 2000-2005 zostały zgromadzone na podstawie informacji zamieszczonych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

Według danych GUS (stan na 31.XII.2005r.) w Gminie Domaradz zamieszkiwało wówczas 6.079 osób na powierzchni 56,72 km², z czego 3.080 stanowili mężczyźni, natomiast 2.999 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na koniec 2005 roku w Polsce wynosiła 122 osoby na km². Wskaźnik ten dla Województwa Podkarpackiego kształtował się na poziomie 118 osób na 1 km², a w powiecie brzozowskim, do którego administracyjnie należy Gmina Domaradz 121 osób na km². W porównaniu z krajem, województwem Podkarpackim i powiatem brzozowskim, wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Domaradz w 2005 roku kształtował się na poziomie nieco niższym niż powyżej wymienione i wyniósł 107,18 osób na km². Wartość analizowanego wskaźnika umieściła Gminę Domaradz wśród gmin o najwyższej średniej gęstości zaludnienia w powiecie. Zmiany w liczbie ludności zamieszkałej w Gminie Domaradz w latach 2000 – 2005 przedstawia poniższa tabela i obrazuje wykres.

Tabela 2 Liczba ludności zamieszkującej Gminę w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku – według faktycznego miejsca zamieszkania [osoby]

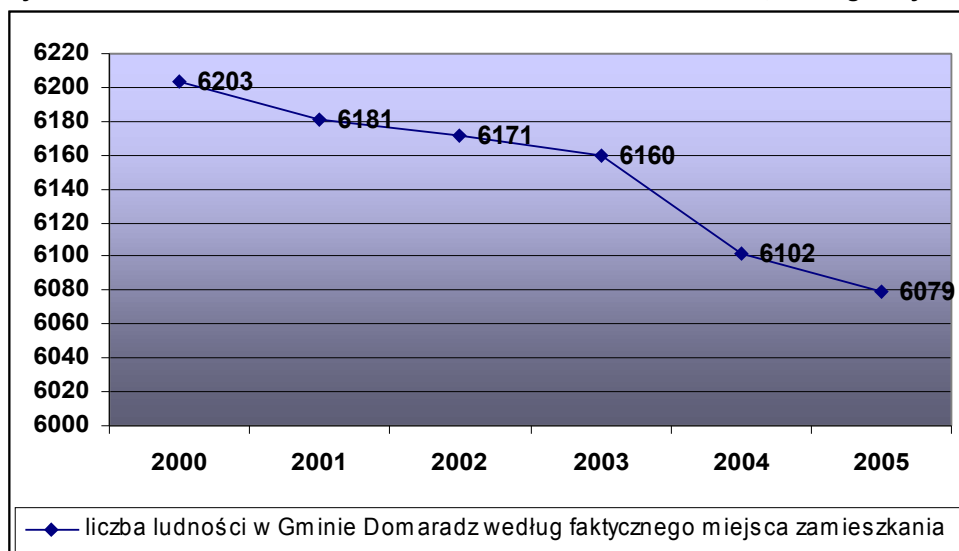
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005
STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY							

Ludność według faktycznego miejsca zamieszkania (stan na 31.XII)

ogółem	osoba	6.203	6.181	6.171	6.160	6.102	6.079
mężczyźni	osoba	3.125	3.106	3.090	3.106	3.077	3.080
kobiety	osoba	3.078	3.075	3.081	3.054	3.025	2.999

Źródło: GUS (ww.stat.gov.pl)

Wykres 3 Liczba ludności w Gminie Domaradz w okresie 2001-2005, według faktycznego miejsca zamieszkania

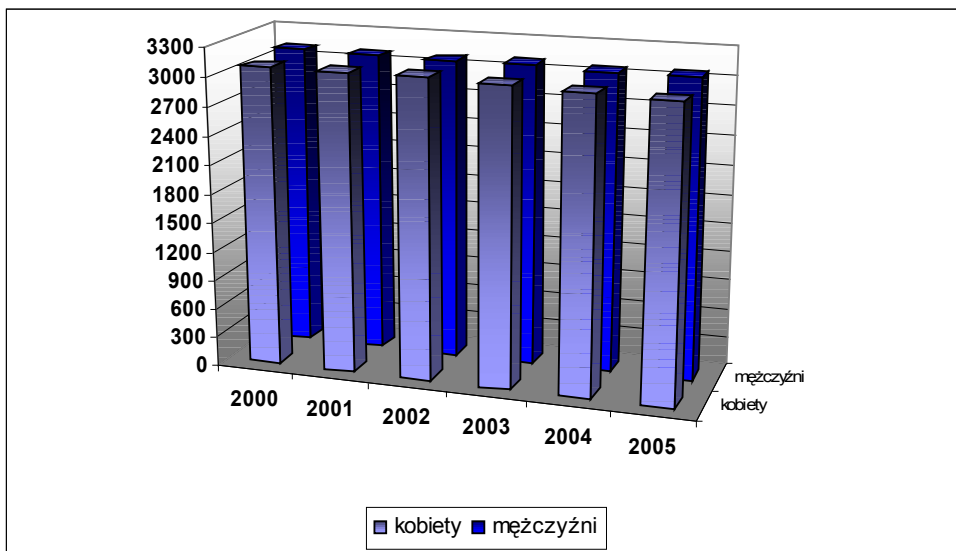

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Powyższe dane wskazują, iż analizowany okres charakteryzuje się stałym spadkiem liczby ludności zamieszkującej Gminę Domaradz.

Z kolei na poniżej zamieszczonym wykresie obrazującym zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację Gminy widać, że przez cały analizowany okres tj. od roku 2000 do 2005 liczba mężczyzn przewyższała liczbę kobiet. Na 100 mężczyzn w Gminie Domaradz w roku 2005 przypadało 97 kobiet. Jest to sytuacja zupełnie odwrotna od obserwowanej w województwie podkarpackim, gdzie w tym samym przedziale czasowym liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn.

Wykres 4 Struktura mieszkańców wg płci

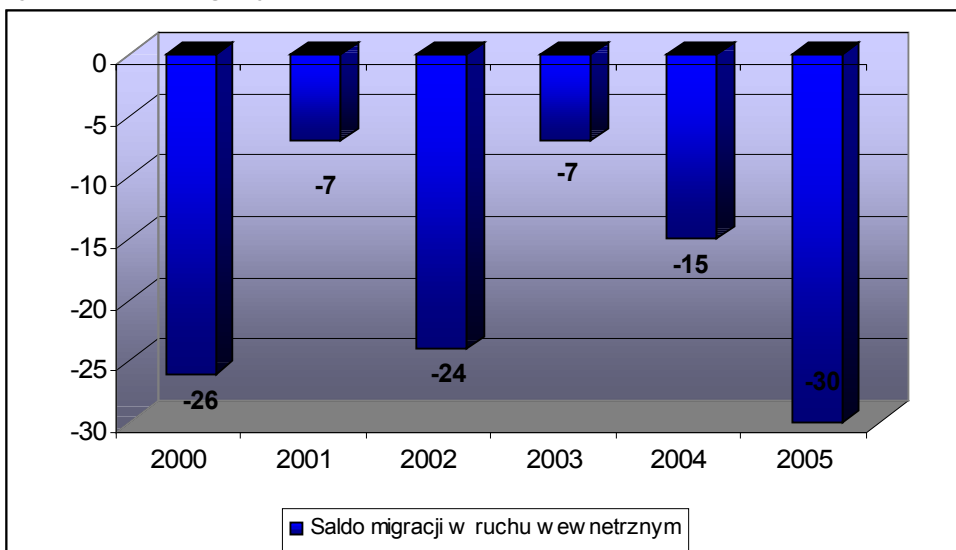
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 3 Saldo migracji ludności Gminy Domaradz

Saldo migracji							
w ruchu wewnętrznym							
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ogółem	osoba	-26	-7	-24	-7	-15	-30
mężczyźni	osoba	-15	-7	-15	0	-4	-16
kobiety	osoba	-11	0	-9	-7	-11	-14
zagranica							
ogółem	osoba	0	0	0	0	0	3
mężczyźni	osoba	0	0	0	0	0	1
kobiety	osoba	0	0	0	0	0	2

Źródło: www.stat.gov.pl

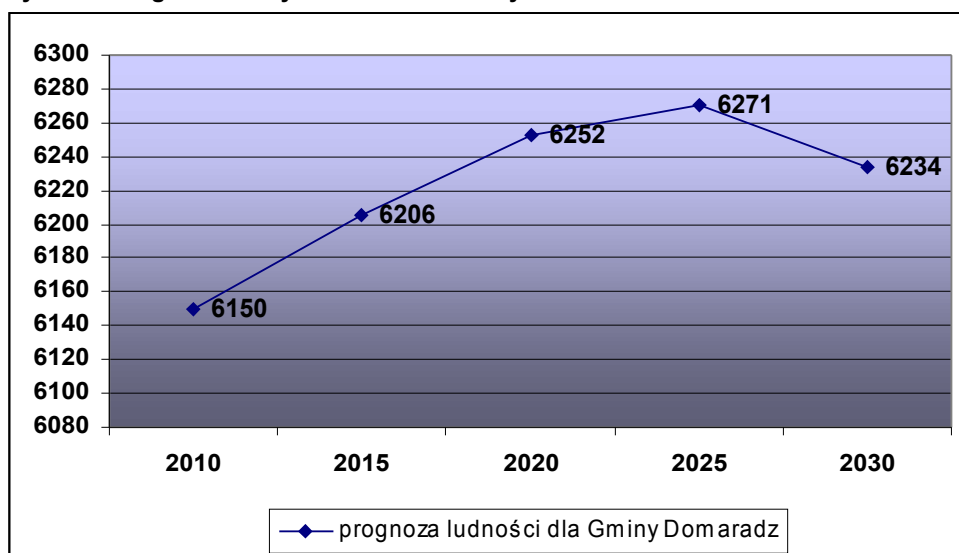
Wykres 5 Saldo migracji w Gminie Domaradz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Saldo migracji dla Gminy Domaradz przedstawione powyżej nie wykazuje jednoznacznej tendencji, aczkolwiek w analizowanym okresie miało wartość ujemną, co świadczy o stałym odpływie ludności z Gminy. Najniższą jego wartość odnotowano w 2001 i 2003 roku natomiast najwyższą w roku 2005. Poniższy wykres prezentuje prognozę GUS dotyczącą liczby ludności dla Gminy Domaradz do 2030 roku.

Wykres 6 Prognoza liczby ludności dla Gminy Domaradz do roku 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl)

Analiza powyższej prognozy demograficznej sporządzonej dla Gminy Domaradz wskazuje, iż na obszarze tym do roku 2025 będzie następował stały wzrost liczby mieszkańców, po czym prognozowany jest spadek liczby mieszkańców. Szacowane jest, iż w 2030 roku liczba osób w Gminie wyniesie 6.234 osób, a zatem będzie stanowiła 102,55% stanu ludności ogółem na dzień

31 grudnia 2005 roku.

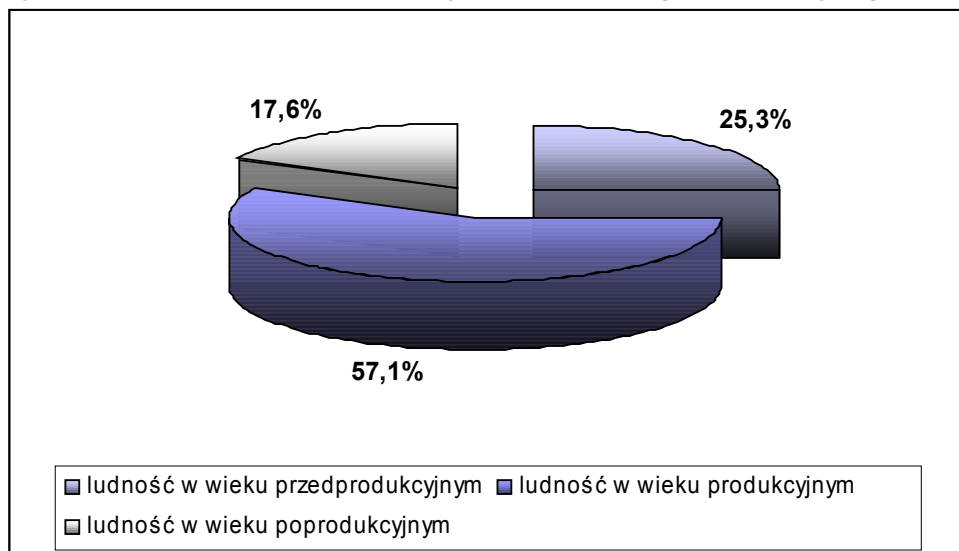
Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę mieszkańców Gminy Domaradz według ekonomicznych grup wieku. Udział ludności w wieku produkcyjnym w w/w strukturze jest najwyższy i stanowi 57,1%. Ludności w wieku przedprodukcyjnym (25,3%) jest nieco więcej niż w wieku poprodukcyjnym (17,6%).

Tabela 4 Struktura mieszkańców Gminy Domaradz według ekonomicznych grup wieku

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wg płci							
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005
w wieku przedprodukcyjnym							
ogółem	osoba	1.773	1.732	1.688	1.648	1.571	1.538
mężczyźni	osoba	920	890	863	850	806	794
kobiety	osoba	853	842	825	798	765	744
w wieku produkcyjnym							
ogółem	osoba	3.300	3.327	3.369	3.427	3.459	3.469
mężczyźni	osoba	1.816	1.831	1.839	1.868	1.895	1.903
kobiety	osoba	1.484	1.496	1.530	1.559	1.564	1.566
w wieku poprodukcyjnym							
ogółem	osoba	1.130	1.122	1.114	1.085	1.072	1.072
mężczyźni	osoba	389	385	388	388	376	383
kobiety	osoba	741	737	726	697	696	689

Źródło: www.stat.gov.pl

Wykres 7 Struktura mieszkańców Gminy Domaradz według ekonomicznych grup wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl)

W poniższej tabeli została zaprezentowana struktura ludności Gminy Domaradz według ekonomicznych grup wieku, w odniesieniu do danych dla powiatu brzozowskiego i województwa podkarpackiego.

Tabela 5 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku [%] – stan według faktycznego miejsca zamieszkania na 31.12.2004

Wyszczególnienie	Gmina Domaradz	Powiat brzozowski	Województwo podkarpackie
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	25,3%	25,1%	23,1%
Ludność w wieku produkcyjnym	57,1%	59,4%	62,0%
Ludność w wieku poprodukcyjnym	17,6%	15,5%	14,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl)

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie jest porównywalny z powiatem i wyższy niż

w województwie. Ludność w wieku produkcyjnym ma mniejszy udział w ogóle ludności zamieszkałej w Gminie niż w powiecie i województwie. Ludności w wieku poprodukcyjnym jest natomiast więcej niż w powiecie brzozowskim i województwie podkarpackim.

Podział na grupy wiekowe ludności zamieszkującej Gminę Domaradz przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Grupy wiekowe mieszkańców Gminy Domaradz

Grupa wiekowa	(0-19)	(20-29)	(30-39)	(40-59)	(60-64)	65 i więcej
Mężczyźni	899	503	412	781	102	383
Kobiety	831	449	378	652	123	566
Razem	1730	952	790	1433	225	949
w %	28%	16%	13%	24%	4%	16%

Źródło: dane GUS, BDR

Według danych GUS na koniec 2005 roku w Gminie Domaradz na 1000 osób przypadało 5,8 par małżeńskich, 9,3 urodzeń żywych i 10 zgonów.

2.1.4 Warunki życia i zamieszkania

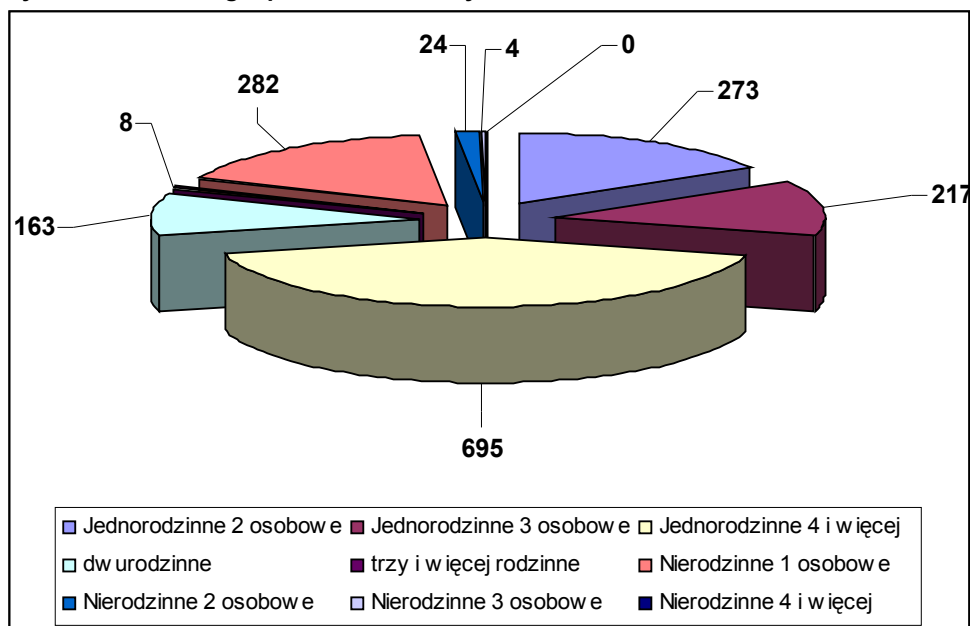
Według danych zebranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego Gospodarstw Domowych przeprowadzonego w 2002 roku w Gminie Domaradz liczba gospodarstw domowych wynosiła 1.667. Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa domowe jednorodzinne 4 i więcej osób, z kolei wśród gospodarstw nierodzinnych gospodarstwa 1 osobowe.

Tabela 7 Struktura gospodarstw domowych w Gminie Domaradz

Gospodarstwa domowe ogółem	Jednostka miary	2002
ogółem	gosp. dom.	1.667
jednorodzinne ogółem	gosp. dom.	1.185
jednorodzinne 2 osobowe	gosp. dom.	273
jednorodzinne 3 osobowe	gosp. dom.	217
jednorodzinne 4 i więcej osób	gosp. dom.	695
dwurodzinne	gosp. dom.	163
trzy i więcej rodzinne	gosp. dom.	8
nerodzinne ogółem	gosp. dom.	311
nerodzinne 1 osobowe	gosp. dom.	282
nerodzinne 2 osobowe	gosp. dom.	24
nerodzinne 3 osobowe	gosp. dom.	4
nerodzinne 4 i więcej osobowe	gosp. dom.	0

Źródło: dane GUS, BDR

Wykres 8 Struktura gospodarstw domowych w Gminie Domaradz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl)

Prawo własności do zajmowanych lokali miało wówczas 89% gospodarstw domowych, 2% najmowało mieszkania, a pozostały odsetek zajmował mieszkania ze względu na pokrewieństwo do ich wcześniejszych, bądź obecnych właścicieli. Według Narodowego Spisu Powszechnego 2002 (NSP 2002) w Gminie Domaradz z pracy najemnej poza rolnictwem w sektorze publicznym utrzymywało się 312 gospodarstw, w sektorze prywatnym 193. Praca na rachunek własny poza rolnictwem, była źródłem utrzymania 61 gospodarstw, natomiast w swoim gospodarstwie rolnym 41 gospodarstw. Z niezarobkowych źródeł, takich jak emerytury pracownicze, kombatanckie

i pochodne utrzymywało się wówczas 307 gospodarstw, z emerytury rolnej 146, z renty z tytułu niezdolności do pracy 389, renty socjalnej 24, renty rodzinnej 102, zasiłku dla bezrobotnych 32, zasiłku pomocy społecznej 27 i innych niezarobkowych źródeł 22 gospodarstwa domowe.

2.1.5 Wyposażenie mieszkań w infrastrukturę techniczną

Sieć wodociągowa

Na terenie Gminy w miejscowościach Domaradz, Golcowa, Barycz funkcjonują trzy ujęcia wody. Do studni tych podłączona jest gminna sieć wodociągowa, z której korzysta 6% gospodarstw domowych. Podstawowe zaopatrzenie w wodę odbywa się z grawitacyjnych wodociągów zagrodowych bazujących na własnych ujęciach wody ze źródeł stokowych. Z tego źródła zaopatrzenia w wodę korzysta około 80% gospodarstw domowych, głównie w miejscowościach Barycz i Golcowa, a także w niektórych przysiółkach Domaradza. Wodociągi te administrowane są przez spółki prywatne. Około 15% gospodarstw korzysta z tradycyjnych studni kopanych. Gmina posiada w administrowaniu dwa wodociągi tj. w Golcovej i w Domaradzu. Do gminnej sieci wodociągowej podłączonych jest 90 gospodarstw domowych. Długość sieci wodociągowej wynosi ogółem 4,8 km.

Elektryfikacja i oświetlenie dróg

Zaopatrzenie Gminy w energię elektryczną odbywa się liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15 kV relacji Brzozów - Strzyżów oraz Dynów - Strzyżów. Na podstawie Spisu Powszechnego stwierdzić można, że Gmina Domaradz jest w pełni zelektryfikowana za wyjątkiem 2 gospodarstw domowych. Ponad 76% gospodarstw jest wyposażonych w sieć 380 V, a 23 % tylko w sieć 220 V. Potrzebę zwiększenia mocy w sieci energetycznej zgłasza 6,9% gospodarstw.

Gospodarka odpadami

Gospodarkę odpadami reguluje odrębna Uchwała Rady Gminy Domaradz w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy.

Sieć telekomunikacyjna

Gmina Domaradz należy do grupy gmin, w których problemy telekomunikacji zostały już pozytywnie rozwiązane. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzić można, że wszystkie miejscowości na terenie Gminy zostały strefonizowane i wszyscy mieszkańcy mają możliwość podłączenia się do sieci telefonicznej stacjonarnej.

Tabela 8 Sieć telekomunikacyjna w Gminie Domaradz

Miejscowość	Liczba abonentów
Barycz	182
Domaradz	470
Golcowa	200

Źródło: dane Urzędu Gminy

Należy również zwrócić uwagę, iż mieszkańcy mają możliwość korzystania z sieci telefonów komórkowych takich jak: ERA , Plus GSM i Orange.

Gazyfikacja

Na terenie Gminy Domaradz zlokalizowana jest stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa, zasilana od strony Jasienicy Rosielnej gazociągiem wysokoprężnym P nom 4,0 MPa. W oparciu o tą sieć zgazyfikowane są siecią przesyłowo-rozdzielczą średnioprężną wszystkie miejscowości Gminy. Łączna długość sieci gazowniczej na terenie Gminy wynosi 105,2 km, z tego w Baryczy 20,44 km, Domaradzu 52,44 km, Golcovej 32,32 km. Do sieci gazowniczej połączone są 1163 gospodarstwa domowe. Wykorzystanie gazu w gospodarstwach domowych w poszczególnych miejscowościach jest zróżnicowane. Najwięcej, bo ponad 66 - 68% gospodarstw domowych korzysta z gazu sieciowego w miejscowościach Domaradz i Barycz, natomiast we wsi Golcowa z gazu sieciowego korzysta 46,2% gospodarstw domowych.

Tabela 9 Realizacja gazyfikacji Gminy Domaradz

Miejscowość	Rok budowy sieci	Liczba podłączeń
Domaradz	1989-1991	660
Barycz	1991-1992	192
Golcowa	1992-1993	311

Źródło: dane Urzędu Gminy

Oczyszczalnie ścieków

Na terenie Gminy są zlokalizowane trzy oczyszczalnie ścieków: jedna w Domaradzu i dwie w Golcovej.

1. Oczyszczalnia ścieków w Domaradzu typu „Eliot” o przepustowości 150 m³/d, została oddana do użytku w 1994 roku. Do oczyszczalni podłączonych jest 97 gospodarstw domowych oraz instytucje i firmy takie jak: Urząd Gminy, Poczta, Policja, Dom Nauczyciela, Bank, Dom Handlowy, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, Piekarnia, SPZOZ.
2. Oczyszczalnia ścieków przy Szkole Podstawowej Nr 1 i Gimnazjum w Golcovej: typ „BIO SAN” o przepustowości 10 m³/d. Do oczyszczalni podłączone są szkoły oraz 5 gospodarstw domowych. Oczyszczalnia została oddana do użytku w 1996 roku. Przepustowość oczyszczalni nie pozwala na dodatkowe podłączenie gospodarstw.
3. Oczyszczalnia ścieków przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Golcovej typu „BIOCLERE” B22B o przepustowości 3,1 m³/d. Do oczyszczalni podłączona jest tylko Szkoła Podstawowa. Nie ma możliwości podłączenia indywidualnych gospodarstw ze względu na małą

przepustowość. Oczyszczalnia została oddana do użytku w 2002 roku.

Z usług kanalizacyjnych korzysta 425 mieszkańców Gminy.

2.1.6 Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną Gminy Domaradz działającą w obszarze pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS).

GOPS w Domaradzu działa na podstawie:

- Ustawy z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 poz. 593 z póź. zm.),
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z póź. zm.),
- Ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15 poz. 148 z póź. zm.),
- Ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z póź. zm.),
- Statutu Gminy Domaradz,
- Uchwały Nr XI/36/90 Gminnej Rady Narodowej w Domaradzu z dnia 22 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej – Terenowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu,
- Uchwała Nr XXXI/187/06 Rady Gminy Domaradz z dnia 27 marca 2006 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Domaradzu.

Siedzibą Ośrodka jest Domaradz. Ośrodek obejmuje swoją działalnością sołectwa wchodzące w skład Gminy. GOPS jest jednostką budżetową finansowaną z budżetu Gminy oraz dotacji celowych na realizację zadań zleconych.

Celem działalności Ośrodka jest realizacja pomocy społecznej polegającej na dążeniu do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Działania Ośrodka powinny w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadaniem Ośrodka jest niesienie pomocy osobom i rodzinom potrzebującym. Zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują w szczególności:

1. przyznawanie i wypłacanie przewidzianych Ustawą świadczeń;
2. pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenia warunków sprzyjających temu celowi;
3. prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy

społecznej;

5. rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ośrodek realizuje zadania zlecone i zadania własne Gminy z zakresu pomocy społecznej.

Do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia dla pracowników.

Do zadań własnych Gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznaczonych potrzeb.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może wytaczać na rzecz obywateli powództwo o roszczenia alimentacyjne.

Ośrodkiem kieruje Kierownik, który jest odpowiedzialny za całokształt jego działalności. W skład struktury organizacyjnej GOPS w Domaradzu wchodzi wieleosobowe stanowiska pracy ds.:

- 1/ pracy socjalnej,
- 2/ usług opiekuńczych,
- 3/ świadczeń rodzinnych,
- 4/ inne stanowiska w zależności od potrzeb.

Zakres pomocy udzielonej przez GOPS w Domaradzu w latach 2004 – 2005 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Zakres pomocy udzielonej przez GOPS w Domaradzu w latach 2004-2005

Rodzaj działalności	2004		2005	
	Liczba osób objęta działalnością	Kwota udzielonej pomocy [PLN]	Liczba osób objęta działalnością	Kwota udzielonej pomocy [PLN]
Zadania zlecone				
Zasiłki i pomoc w naturze		225.645		
Zasiłki stałe	20	32.604	28	73.207
Zasiłki stałe wyrównawcze	33	84.027		
Zasiłki okresowe gwarantowane	1	123		
Jednorazowe zasiłki macierzyńskie	13	2.613		
Macierzyńskie zasiłki okresowe	17	15.872		
Zasiłki okresowe	143	90.406		
Dożywianie dzieci	510	48.994	-	-
Składki ZUS na ubezpieczenie zdrowotne	15	3.878	16	4.286
Składki ZUS na ubezpieczenie społeczne	19	9.555		-
Zadania własne				
Zasiłki i pomoc w naturze	239	98.048	251 osób i 119 rodzin	181.191
Dożywianie dzieci	-	-	603	89.993
Usługi opiekuńcze	15	72.217	21	87.603
Domy Pomocy Społecznej	1	7.441	1	17.357
Świadczenia rodzinne				
Zasiłki rodzinne	3.979	184.578	10.180	473.998
Dodatki do zasiłków rodzinnych	1.979	258.718	5.891	550.046
Zasiłki pielęgnacyjne	445	64.080	1.150	165.600
Świadczenia opiekuńcze	183	76.860	325	135.619
Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	155	21.093	265	36.180
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	45	1.559	109	3.898
Zaliczka alimentacyjna	-	-	80	17.705

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu realizował Rządowy Program „Posiłek dla potrzebujących”, którym objętych zostało 603 osoby z terenu Gminy Domaradz. Wśród uczestników Programu 78 osób było w wieku przedszkolnym (0 – 7 lat), 510 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, 2 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Koszt dożywiania ogółem wyniósł 84.469 PLN. Z kolei w roku 2006 Ośrodek realizuje Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. W okresie od stycznia do września 2006 roku uczestniczyło w nim ogółem 616 osób, w tym 82 dzieci do 7 roku życia, 483 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej i 51 osób otrzymujących pomoc na podstawie art. 7 Ustawy o pomocy społecznej. Program ten obejmuje pomoc w postaci posiłku, zasiłku celowego i świadczenia rzeczowego. Koszt Programu ogółem wyniósł dotychczas 81.490 PLN.

2.1.7 Infrastruktura społeczna

Zabezpieczenie zdrowotne

Według danych GUS (stan na 31.12.2005 roku) na terenie Gminy Domaradz działa jedna

publiczna przychodnia, podlegająca samorządowi terytorialnemu. Według przedstawionych poniżej informacji w 2005 roku udzielono 26.763 porad ogólnodostępnych mieszkańcom Gminy Domaradz. Ponadto mieszkańcy Gminy korzystają z apteki i 2 punktów aptecznych.

Tabela 11 Opieka zdrowotna w Gminie

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2005
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej		
Przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie		
Ogółem	ob.	1
Placówki podległe samorządowi terytorialnemu		
Przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie		
Ogółem	ob.	1
Porady ogólnodostępne		
Ogółem	jed.	26.763
Apteki i punkty apteczne		
Apteki	ob.	1
Punkty apteczne	ob.	2

Źródło: dane GUS, BDR

Na terenie Gminy aktualnie świadczenia zdrowotne zapewniają również 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej

Szkoły

Na bazę oświatową szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Domaradz składają się:

- SP nr 1 w Domaradzu;
- SP nr 2 w Domaradzu;
- SP nr 2 w Golcowej;
- Gimnazjum w Domaradzu;
- Zespół Szkół w Golcowej;
- Zespół Szkół w Baryczy.

Ponadto w każdej ze szkół podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne i jedno niepubliczne Przedszkole im. Bł. E. Bojanowskiego w Domaradzu.

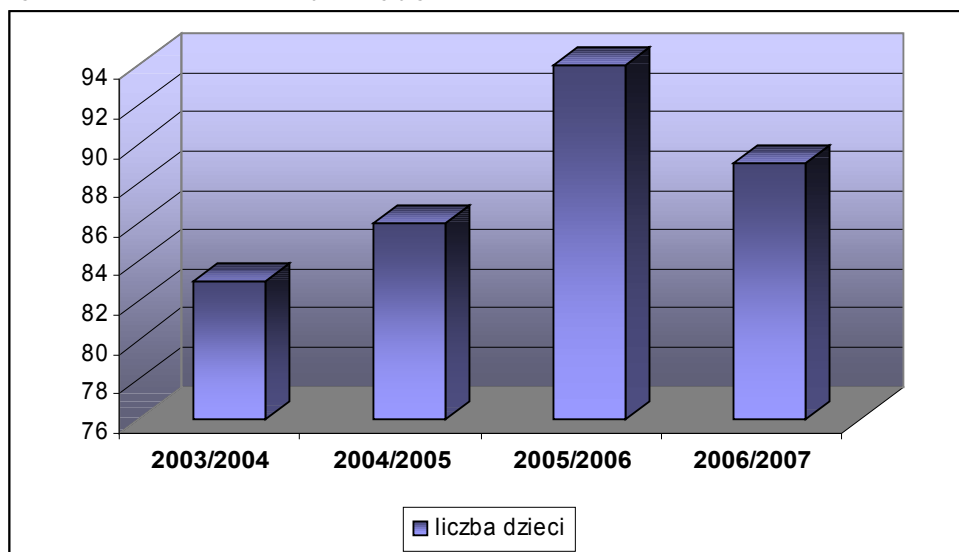
Tabela 12 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych i niepublicznych w latach 2003 - 2006

Nazwa przedszkola	Rok szkolny							
	2003/2004		2004/2005		2005/2006		2006/2007	
	Liczba oddziałów	liczba dzieci	Liczba oddziałów	liczba dzieci	Liczba oddziałów	liczba dzieci	Liczba oddziałów	liczba dzieci
przedszkola samorządowe								
SP Nr 1 Domaradz	1	22	1	24	2	36	2	33
SP Nr 2 Domaradz	1	14	1	9	1	17	1	12
SP Nr 1 Golcowa	1	20	1	24	1	23	1	20
SP Nr 2 Golcowa	1	11	1	16	1	8	1	11
Zespół Szkół w Baryczy, Szkoła Podstawowa	1	16	1	13	1	10	1	13
przedszkola niepubliczne								
Przedszkole im. Bł. E. Bojanowskiego w Domaradzu	1	26	1	26	1	26	1	30

Źródło: dane z UG w Domaradzu

Ogółem do przedszkoli samorządowych w roku 2006/2007 uczęszcza 89 dzieci, a do Przedszkola im. Bł. E. Bojanowskiego w Domaradzu 30 dzieci.

Wykres 9 Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

Z powyższego wykresu wynika, że liczba dzieci w wieku przedszkolnym, które uczęszczały do oddziałów podległych samorządowi terytorialnemu w analizowanym okresie od roku szkolnego 2003/2004 do 2006/2007 charakteryzowała się tendencją wzrostową, wyjątek stanowi obecny rok szkolny 2006/2007, kiedy to liczba dzieci zmniejszyła się o 5% w porównaniu z rokiem poprzednim.

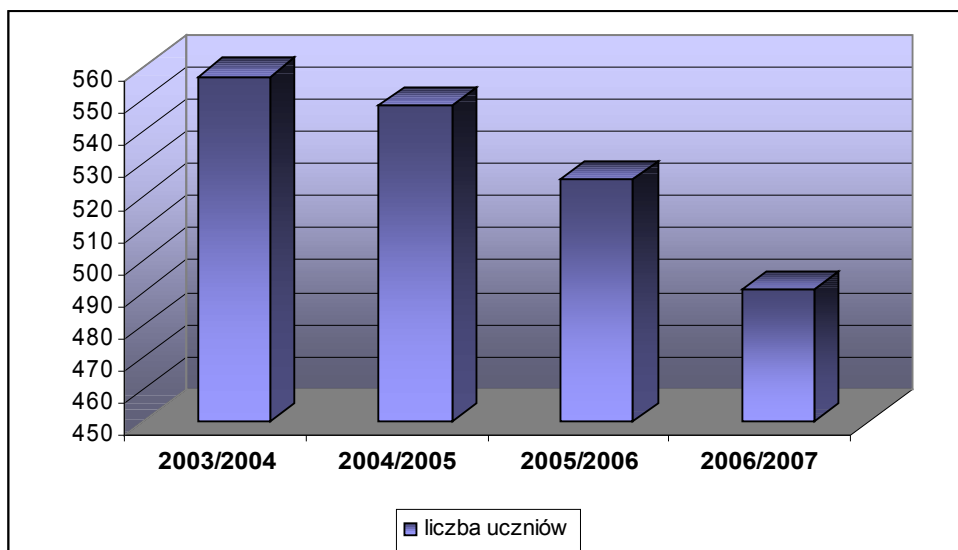
Tabela 13 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2001-2005

Nazwa szkoły podstawowej	Rok szkolny							
	2003/2004		2004/2005		2005/2006		2006/2007	
	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów
SP Nr 1 Domaradz	12	207	11	190	10	188	9	174
SP Nr 2 Domaradz	6	74	6	71	6	60	6	53
SP Nr 1 Golcowa	6	118	6	109	6	107	6	110
SP Nr 2 Golcowa	6	92	6	92	6	88	6	77
Zespół Szkół w Baryczy - Szkoła Podstawowa	6	86	6	86	6	82	6	77

Źródło: dane z UG w Domaradzu

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują, że w roku szkolnym 2006/2007 do szkół podstawowych na terenie całej Gminy uczęszcza 491 uczniów tworzących 33 oddziały.

Wykres 10 Liczba uczniów w szkołach podstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Domaradzu

Powyższy wykres przedstawiający zmiany liczby uczniów podlegających obowiązkowi szkolnemu w latach szkolnych od 2003/2004 – 2006/2007 charakteryzował stały jej spadek. Związane jest to z nasilającym się niżem demograficznym. Zmniejszenie liczby uczniów ma istotny wpływ na wysokość subwencji oświatowej, powoduje ciągłe zmiany w organizacji pracy szkół i zatrudnieniu nauczycieli.

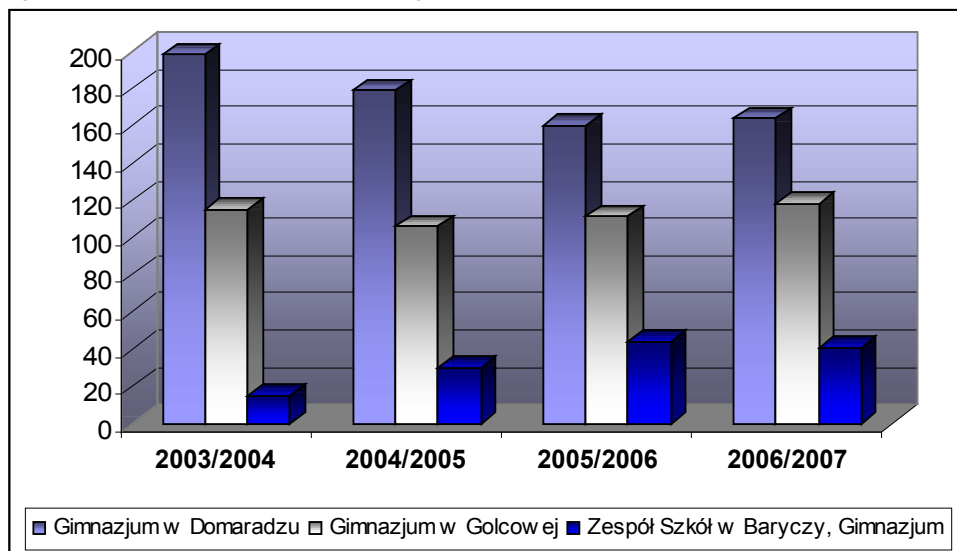
W roku szkolnym 2006/2007 na terenie Gminy Domaradz w trzech gimnazjach naukę pobiera 323 uczniów.

Tabela 14 Liczba uczniów w gimnazjach w latach 2001-2006

Nazwa gimnazjum	Rok szkolny							
	2003/2004		2004/2005		2005/2006		2006/2007	
	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów	Liczba oddziałów	liczba uczniów
Gimnazjum w Domaradzu	10	198	9	179	8	160	8	164
Gimnazjum w Golcowej	6	115	6	106	6	111	6	118
Zespół Szkół w Baryczy -Gimnazjum	1	15	2	30	3	44	3	41

Źródło: dane z UG w Domaradzu

Wykres 11 Liczba uczniów w Gimnazjach w Gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Domaradzu

Jak wynika z powyższej tabeli i obrazującego ją powyższego wykresu w latach szkolnych 2003/2004 – 2005/2006 liczbę uczniów w gimnazjum w Domaradzu charakteryzowała tendencja malejąca, z kolei liczbę uczniów gimnazjum wchodzącego w skład Zespołu Szkół w Baryczy tendencja wzrostowa, wyjątek stanowi jedynie aktualny rok szkolny 2006/2007 kiedy nastąpił spadek o 3 uczniów w porównaniu z rokiem poprzednim. Zmiana liczby gimnazjalistów w Golcowej charakteryzuje się tendencją wzrostową.

Biblioteki

W Gminie działa Biblioteka Gminna w Domaradzu wraz z dwoma filiami w Baryczy i Golcowej. Biblioteki pełnią ważną funkcję edukacyjną i kulturową. Mimo dużej konkurencji ze strony mediów, nowoczesnych technik przekazu placówki te mają stałych czytelników. Zadania tych instytucji na najbliższe lata związane będą głównie ze zwiększaniem liczby czytelników, pozyskiwaniem dodatkowych środków na zakup książek, w tym na zwiększenie oferty księgozbioru popularnonaukowego.

W lutym 2005 roku w Gminnej Bibliotece Publicznej w Domaradzu otwarto punkt z darmowym dostępem do Internetu w ramach akcji „Ikonka”. Program polega na uruchomieniu punktów powszechnego dostępu do Internetu tzw. „czytelni internetowych” w bibliotekach publicznych. W ramach programu Ministerstwo Nauki i Informatyzacji wyposażyło bezpłatnie Bibliotekę Gminną w trzy komputery wraz z oprogramowaniem.

Głównym celem programu jest zapewnienie bezpłatnego, łatwego i powszechnego dostępu do Internetu jak największej liczbie mieszkańców. Od zainstalowania komputerów, czyli od początku lutego 2005 roku z darmowego Internetu skorzystało około 1500 osób i zainteresowanie wciąż rośnie. Z bezpłatnego dostępu do sieci korzysta przede wszystkim młodzież, choć pracownikom biblioteki zależy na tym, żeby przychodzili także starsi mieszkańcy Gminy Domaradz. Dostęp do Internetu w ramach akcji „Ikonka” podlega regulaminowi czytelni internetowej, który został

opracowany na podstawie regulaminu ramowego przygotowanego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną dla wszystkich bibliotek Podkarpacia realizujących program „Ikonka”.

Ośrodki kultury i sportu

W Gminie Domaradz działalność w zakresie upowszechniania kultury prowadzi Gminny Ośrodek Kultury (GOK). Od dnia 28 grudnia 1993 roku na mocy Uchwały Nr XX/II/110/93 Rady Gminy Domaradz został połączony z bibliotekami publicznymi i klubami kultury w jedną instytucję. Bazową podstawę działalności stanowi budynek domu kultury w Domaradzu z salą widowiskową, pomieszczeniami zajęć merytorycznych, czytelnią i wypożyczalnią. Na terenie (Baryczy i Golcowej) baza lokalowa mieści się w budynkach Domu Strażaka.

GOK realizuje swoje zadania między innymi poprzez sekcje: ludową, plastyczną, modelarską, taneczną, teatralną i muzyczno-instrumentalną. Zainteresowanie (szczególnie na terenie Domaradza) jest bardzo duże, jednak możliwości kadrowe, finansowe, czy sprzętowe są ograniczone, stąd nie jest możliwe zaspokojenie w pełni tych potrzeb.

Istniejąca baza jest wykorzystywana nie tylko na działalność kulturalno - rozrywkową GOK-u, ale również przez miejscowe placówki oświaty oraz organizacje społeczne.

Na terenie Gminy działają dwa stowarzyszenia sportowe, które utrzymują drużyny piłki nożnej, są to MKS "Sokół" Domaradz i LKS Golcowa (łącznie z sekcją juniorów). Zadania realizowane przez te stowarzyszenia to głównie podnoszenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży, zapewnienie oferty spędzania wolnego czasu i reprezentowanie miejscowości i Gminy na zewnątrz. Realizowane są one poprzez:

- działalność szkoleniowo-treningową,
- organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- udział w rozgrywkach ligowych.

2.2. Opis głównych problemów w zakresie polityki społecznej

2.2.1. Bezrobocie

Problem bezrobocia jest najpoważniejszym problemem kraju od początku zmian ustrojowych. Sytuacja na rynku pracy w Polsce jest znacznie gorsza niż w krajach europejskiej „piętnastki“ i jest także gorsza niż sytuacja w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej. W październiku 2006 roku stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 15,2% (bezrobocie rejestrowane).

Biorąc pod uwagę dane z końca 2004 roku - bezrobocie rejestrowane wynosiło wówczas 19,1%, okazuje się, że stopa bezrobocia w Polsce dwukrotnie przekraczała przeciętną stopę bezrobocia w Unii Europejskiej. Z kolei wskaźnik zatrudnienia w 2004 r. przeciętnie wynosił u nas 51,7% (w grupie wiekowej 15–64). A to oznacza, że był o 13 punktów procentowych poniżej średniej dla państw będących członkami UE przed 1 maja 2004 r.

Tak dramatycznie wysokie bezrobocie wiąże się zwłaszcza z okresem 1998-2002, kiedy sytuacja

w szybkim tempie pogarszała się. Liczba osób pracujących zmniejszyła się o ponad 1,5 mln, czyli o ponad 10%, przy jednoczesnym wzroście liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia (z 10,6% w 1998 do 19,9% w 2002 r.).

Sytuacja na rynku pracy była najmniej korzystna dla osób o niższych kwalifikacjach, a także dla osób młodych (wchodzących na rynek pracy) oraz starszych w wieku niemobilnym (osoby mające powyżej 45 roku życia). Lepszą sytuację wyjściową miały osoby lepiej wykształcone, w wieku 25–44 lata.

Osoby młodsze i o wyższych kwalifikacjach charakteryzowały się większą elastycznością – w przypadku utraty pracy były w stanie szybciej powrócić do zatrudnienia. Osoby o niskich kwalifikacjach, a także starsze cierpią na trwałe bezrobocie. W grupie osób z wykształceniem, co najwyżej gimnazjalnym wskaźnik bezrobocia w 2005 utrzymywał się na poziomie 29,4%, a w grupie z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 23,4%.

Najważniejsze cechy polskiego bezrobocia:

- duże zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia,
- bezrobocie wśród ludzi młodych,
- wśród bezrobotnych dominują osoby o niskim poziomie wykształcenia,
- duży udział bezrobocia długotrwałego,
- wysoki udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi,
- niski udział bezrobotnych posiadających uprawnienia do otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych.

Według Wojewódzkiego Urzędu Pracy w 2005 roku w porównaniu do stanu z końca 2004 r. w woj. podkarpackim zanotowano spadek liczby bezrobotnych o 6.337 osób oraz stopy bezrobocia o 0,7 punktu

procentowego. Poniżej zaprezentowano wnioski z opracowania WUP Rzeszów pt. „Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie podkarpackim w 2005 roku”.

Specyfikę struktury bezrobocia w naszym województwie określają następujące dane statystyczne:

- znaczną przewagę stanowią bezrobotni zamieszkujący na terenach wiejskich tj. 63,3%,
- 53,4% ogółu zarejestrowanych stanowiły kobiety. Bezrobotne kobiety to najczęściej młode osoby w wieku od 18 do 34 lat (59,2% ogółu bezrobotnych kobiet). Częściej niż mężczyźni posiadają wyższy poziom wykształcenia, a przeważają wśród bezrobotnych pozostających długo bez pracy (43,9% bezrobotnych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 24 miesięcy),
- ponad połowa bezrobotnych długo oczekuje na możliwość podjęcia pracy - 52,3% z nich pozostawało w ewidencji urzędów pracy ponad 12 miesięcy (z tego 38,4% powyżej 24 miesięcy),
- znaczna grupa bezrobotnych posiada niski poziom wykształcenia: zasadnicze zawodowe – 35,2%, a gimnazjalne i poniżej – 26,2% ogółu bezrobotnych. Wykształcenie wyższe posiada 6,2% zarejestrowanych,
- przewagę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby młode, aż 56,7% ogółu

zarejestrowanych jest w wieku od 18 do 34 lat (z tego 25,0% . w wieku od 18 do 24 lat),

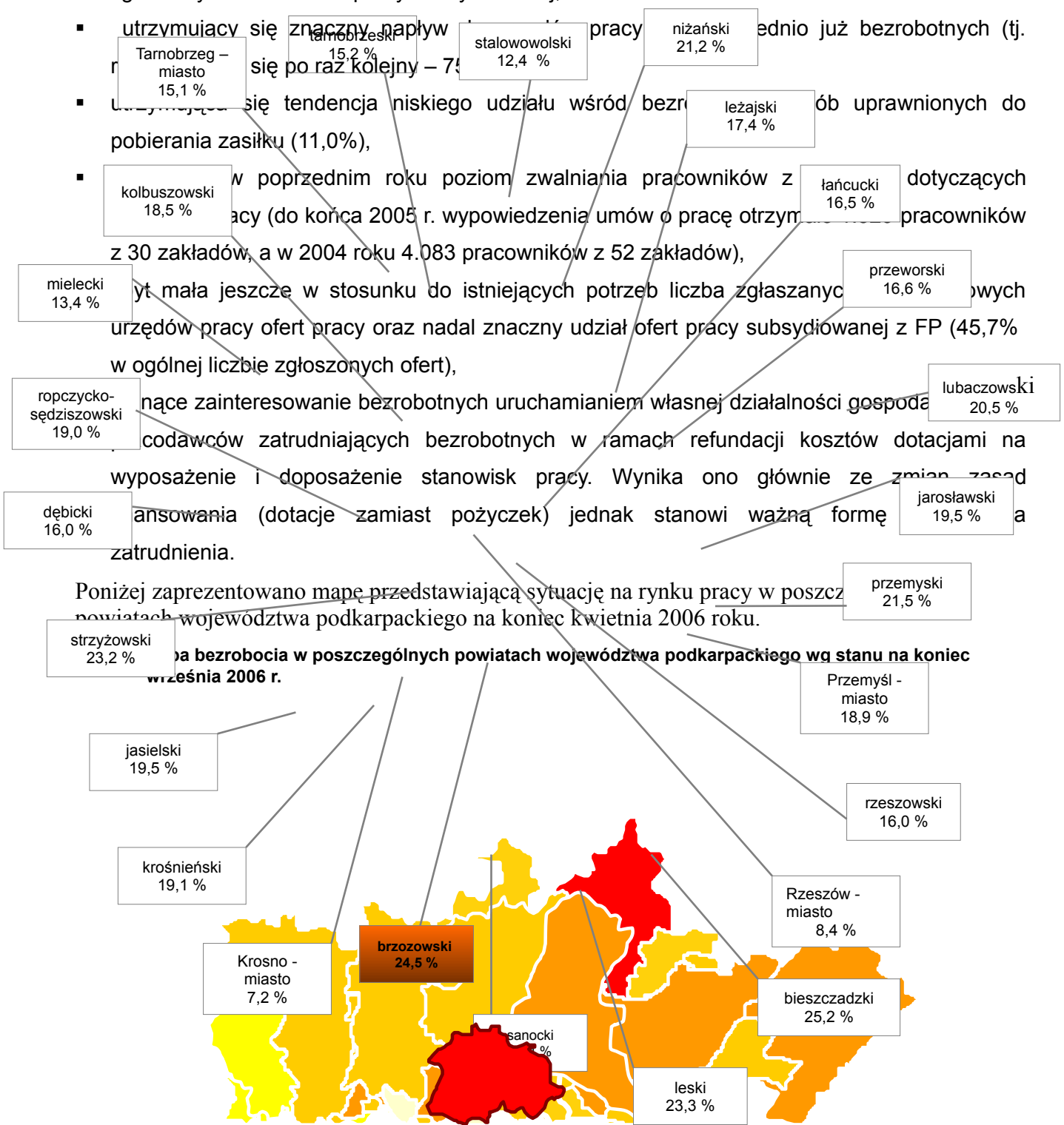
- bezrobotni przed zarejestrowaniem w urzędach pracy posiadali krótki staż pracy – 13,7% do jednego roku, 20,1% od 1 do 5 lat, natomiast 28,7% bezrobotnych nie posiadało jeszcze żadnego doświadczenia zawodowego.

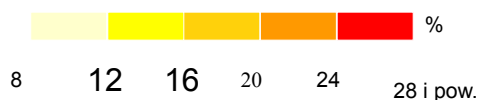
W okresie 12 miesięcy 2005 roku na rynku pracy województwa podkarpackiego zanotowano również:

- większą liczbę wyrejestrowanych bezrobotnych z rejestrów powiatowych urzędów pracy (158.111 osób) niż zarejestrowanych (151.774 osoby). Z powodu podjęcia pracy wyłączono 69.648 bezrobotnych tj. 44% ogółu wyrejestrowanych,
- wzrost o 670 (w porównaniu do 2004 r.) liczby ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy, przy jednoczesnym zmniejszeniu o 4% udziału w ogólnej liczbie zgłoszonych ofert – ofert pracy subsydiowanej,
- utrzymujący się znaczny napływ pracy jedno już bezrobotnych (tj. się po raz kolejny – 74,5% w województwie),
- utrzymująca się tendencja niskiego udziału wśród bezrobotnych osób uprawnionych do pobierania zasiłku (11,0%),
- w poprzednim roku poziom zwalniania pracowników z urzędów pracy (do końca 2005 r. wypowiedzenia umów o pracę otrzymali 1.083 pracowników z 30 zakładów, a w 2004 roku 4.083 pracowników z 52 zakładów),
- była mała jeszcze w stosunku do istniejących potrzeb liczba zgłaszanych ofert pracy w urzędach pracy oraz nadal znaczny udział ofert pracy subsydiowanej z FP (45,7% w ogólnej liczbie zgłoszonych ofert),
- rosnące zainteresowanie bezrobotnych uruchamianiem własnej działalności gospodarczej przez pracodawców zatrudniających bezrobotnych w ramach refundacji kosztów dotacjami na wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy. Wynika ono głównie ze zmian zasad finansowania (dotacje zamiast pożyczek) jednak stanowi ważną formę zatrudnienia.

Poniżej zaprezentowano mapę przedstawiającą sytuację na rynku pracy w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego na koniec kwietnia 2006 roku.

Liczba bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego wg stanu na koniec września 2006 r.

Źródło: WUP w Rzeszowie

Analiza stanu bezrobocia w województwie podkarpackim znalazła uzasadnienie między innymi we wskaźnikach, jakie charakteryzują powiat brzozowski i należącą do niego administracyjnie Gminę Domaradz.

Stopa bezrobocia w powiecie brzozowskim na dzień 31.12. każdego roku za lata 2002-2005 oraz na dzień 30.09.2006 na tle województwa i kraju została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 15 Stopa bezrobocia na dzień 31.12 w powiecie brzozowskim na tle województwa i kraju [%]

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	30.09.2006
Polska	18,1%	18%	19,1%	17,6%	15,2%
województwo podkarpackie	16,9%	16,7%	19,1%	18,4%	16,4%
powiat brzozowski	22,5%	22,4%	27,8%	28,2%	24,5%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie

Jak wynika z powyższej zaprezentowanych danych, stopa bezrobocia w powiecie brzozowskim, w latach 2002-2006 jest znacząco wyższa od średniej dla województwa podkarpackiego i dla kraju. Wysoka stopa bezrobocia odnotowana w powiecie brzozowskim wpłynęła na zaliczenie analizowanego terenu do obszarów zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Należy jednak nadmienić, że w powiecie brzozowskim istnieje duże bezrobocie ukryte. Uwarunkowane jest to stałą emigracją mieszkańców poza granice kraju oraz wynika z tzw. bezrobocia agrarnego. Powoduje to, że wskaźnik bezrobocia nie w pełni odzwierciedla sytuację na lokalnym rynku pracy.

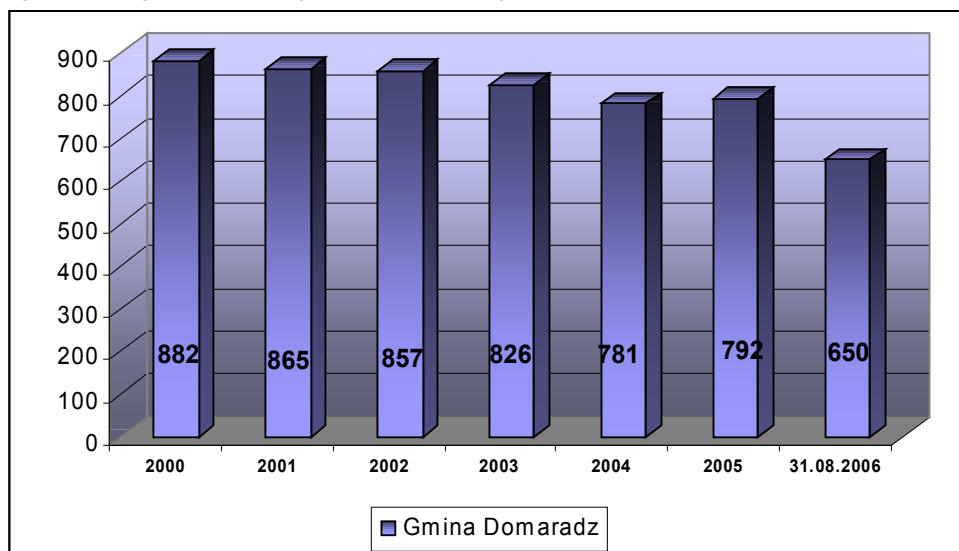
Na dzień 31.10.2006 r. w Gminie Domaradz zarejestrowane było 663 osoby bezrobotne. Liczbę bezrobotnych w latach od 2000 do października 2006 roku przedstawia poniższa tabela i obrazuje wykres.

Tabela 16 Liczba osób bezrobotnych w latach 2000-2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	31.10.2006
Gmina Domaradz	882	865	857	826	781	792	663

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie

Wykres 12 Dynamika liczby osób bezrobotnych w latach 2000-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brzozowie

Zmianę liczby bezrobotnych w Gminie Domaradz charakteryzuje tendencja malejąca, wyjątek stanowi jedynie rok 2005, kiedy nastąpił wzrost liczby bezrobotnych o 1,4% w porównaniu z rokiem poprzedzającym.

Poniższa tabela przedstawia strukturę bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Domaradz na koniec października 2006 roku według wykształcenia, stażu i czasu pozostawania bez pracy.

Tabela 17 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Domaradz

Wiek w latach	Gmina Domaradz
Wykształcenie	
wyższe	15
policealne i średnie zawodowe	148
średnie ogólne	26
zasadnicze zawodowe	301
gimnazjalne i poniżej	173
Staż pracy w latach	
do 1 roku	97
1 - 5	129
5 - 10	92
10 - 20	106
20-30	31
powyżej 30 lat	2
bez stażu	206
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	
do 1 miesiąca	61
od 1 do 3	52
od 3 do 6	64
od 6 do 12	64
od 12 do 24	87
powyżej 24	335
Razem	663

Źródło: GOPS w Domaradzu

W końcu października 2006 r. wśród bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które stanowiły 45% ogółu bezrobotnych z Gminy Domaradz.

W strukturze bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy znacząco przeważają osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy - 51% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W końcu sierpnia 2006 r. tylko 13% ogółu bezrobotnych otrzymywało zasiłek dla bezrobotnych, co oznacza trudną sytuację materialną bezrobotnych (tylko, co 8 bezrobotny otrzymuje zasiłek).

2.2.2. Bezdomność

Bezdomność, z uwagi na skalę zjawiska, jego złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki, jest kwestią społeczną o znaczeniu i zasięgu globalnym, mającym swoje specyficzne, regionalne i lokalne uwarunkowania.

Bezdomność warunkują liczne przyczyny, do których należy zaliczyć przede wszystkim:

- rozpad rodziny - a więc zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełniania przez rodzinę jej podstawowych funkcji,
- eksmisje - prawny nakaz opuszczenia lokalu, spowodowany w większości przypadków zadłużeniem z tytułu opłat czynszowych,
- opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania,
- brak stałych dochodów,
- przemoc w rodzinie,
- konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej,
- uzależnienia,
- brak schronienia spowodowany: likwidacją hoteli pracowniczych, opuszczenie Domu Dziecka, opuszczenie szpitala psychiatrycznego,
- uchodźctwo.

Dotychczas problem bezdomności nie dotknął mieszkańców Gminy Domaradz, jednakże w obliczu pojawienia się takiego problemu osoby bezdomne, nieposiadające własnego lokalu mieszkalnego i nie zameldowane na pobyt stały, kierowane będą do schronisk znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego, z którymi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu planuje nawiązać kontakt.

Ponadto wszelka pomoc udzielana bezdomnym będzie adekwatna do stwierdzonych potrzeb i możliwości finansowych. Prowadzona z osobami bezdomnymi praca socjalna będzie obejmować pobudzanie aktywności osób korzystających z pomocy społecznej i umożliwić im dostęp do różnych form wsparcia społecznego.

2.2.3. Przestępczość

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność Gminy Domaradz.

Poniżej przedstawiona tabela prezentuje kategorie przestępczości i liczbę popełnionych

przekroczeń w latach 2004 – 09.2006 przez mieszkańców Gminy Domaradz.

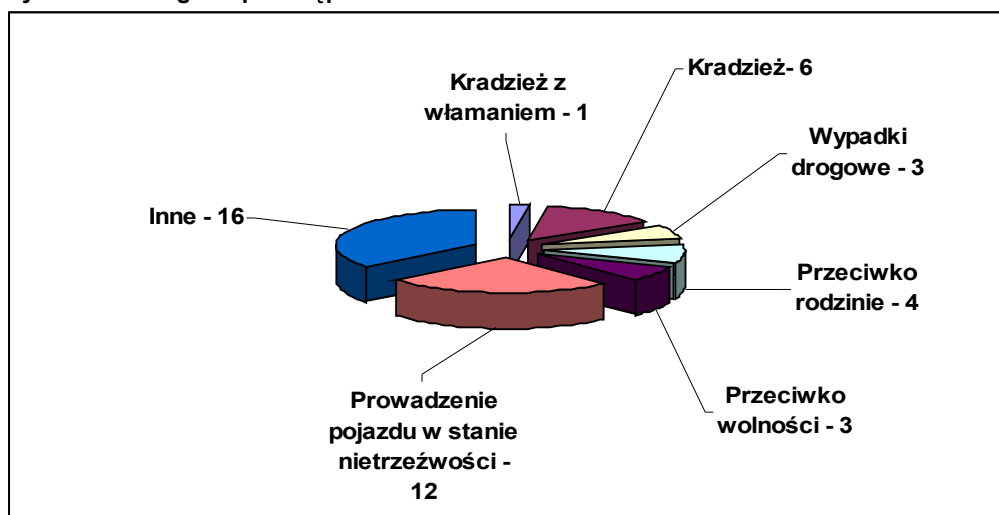
Tabela 18 Liczba popełnionych przestępstw w latach 2004-2006

Kategorie Przeszeczności	Liczba popełnionych przestępstw w latach 2004-2006		
	2004 I-XII	2005 I-XII	2006 I-IX
Kradzież z włamaniem	6	11	1
Kradzież	10	10	6
Kradzież z włamaniem do samochodu	-	1	-
Bójka i pobicie	6	1	-
Wypadki drogowe	6	8	3
Przeciwko rodzinie	5	1	4
Przeciwko wolności	6	3	3
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	20	19	12
Inne	24	20	16
Razem	83	74	45

Źródło: dane z Komendy Powiatowej Policji w Brzozowie

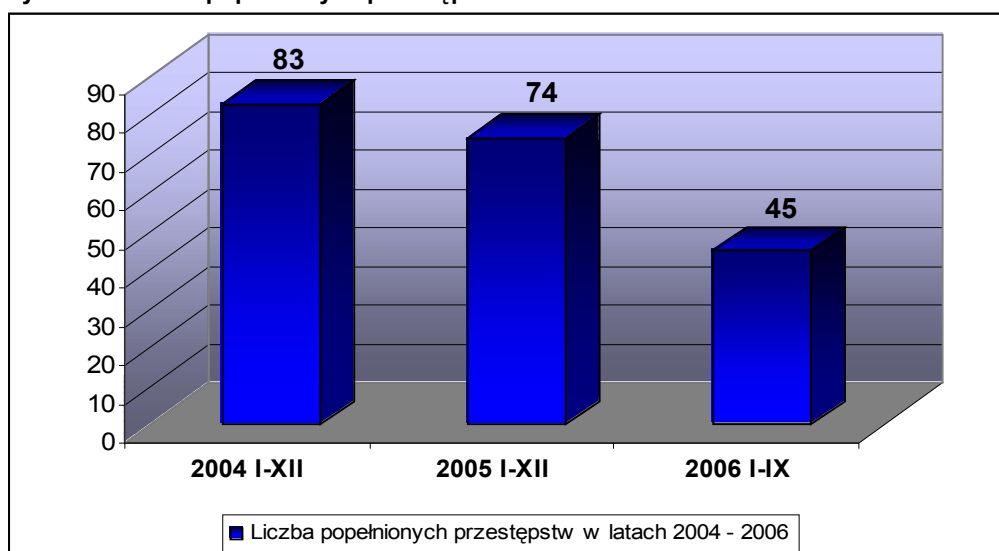
Wśród najczęściej popełnianych wykroczeń przez mieszkańców Gminy Domaradz w analizowanym okresie znalazły się czyny karne polegające na prowadzeniu samochodu w stanie nietrzeźwości, kradzieży i innych naruszeniach prawych. Zjawisko przestępczości w okresie od stycznia do września 2006 roku obrazuje poniższy schemat.

Wykres 13 Kategorie przestępczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Brzozowie

Wykres 14 Liczba popełnionych przestępstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Brzozowie

Z powyżej zamieszczonego wykresu wynika, że liczba przestępstw w Gminie Domaradz w analizowanym okresie od 2004 do września 2006 roku charakteryzuje się tendencją spadkową.

Problemy w rodzinie

Rodzina jest dla człowieka środowiskiem społecznym, w którym czuje się najbezpieczniej, w sensie społecznym, psychicznym i najlepiej zaspokaja swoje psychospołeczne potrzeby.

Jednak pojawiają się zakłócenia wywołujące przejściowy lub trwały rozkład podstawowej komórki społecznej, jaką jest niewątpliwie rodzina. Zjawisko to nazywane jest dezorganizacją, ograniczeniem lub zanikiem dotychczas wypełnianych funkcji i ról rodzinnych, zwłaszcza obowiązków małżonków wobec siebie i dzieci, a także dzieci wobec rodziców oraz między rodzeństwem. Dezorganizację poprzedzają zwykle zaburzenia psychospołeczne, zwykle określane jako zjawiska patologiczne rozpoczynające się z reguły od drobnych konfliktów: alkoholizm, wybuchające często spory i kłótnie, sprzeczki, rękoczynny.

Według danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Brzozowie nadzorem kuratorskim w Gminie Domaradz jest 6 rodzin. Prowadzone są 3 sprawy opiekuńcze tj. ograniczenie władzy rodzicielskiej i 3 sprawy nieletnich tj. popełnienie czynu karalnego i demoralizacja. W roku 2004 jedna osoba nieletnia została skierowana do Sądu Rejonowego w Brzozowie, Wydział Rodzinny i Nieletnich z powodu kradzieży i w 2006 roku jedna osoba nieletnia została skierowana do Sądu z powodu uszkodzenia mienia.

Według danych uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w na terenie Gminy Domaradz jest trzy rodziny zastępcze, w tym 2 rodziny spokrewnione tj. rodziną zastępczą jest babka dzieci i jedna rodzina niespokrewniona. Rodzice biologiczni dzieci mają ograniczoną władzę rodzicielską z powodu:

- choroba psychiczna matki – jeden przypadek;
- alkoholizm matki – jeden przypadek;
- brak zainteresowania dzieckiem ze strony ojca – dwa przypadki;
- alkoholizm obydwójga rodziców – jeden przypadek.

Rodziny zastępcze nie mają kuratora.

2.2.4. Alkoholizm

Alkoholizm jest zjawiskiem, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Domaradz w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci i wykształcenia.

Alkoholizm jest szczególnie drastycznym problemem w naszym kraju. Każdy człowiek doświadczający tej choroby ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszenia jego godności osobistej.

Nadużywanie alkoholu jest przyczyną powstawania innych problemów: zdrowotnych, materialnych, wychowawczych. Powoduje zaburzenie relacji między członkami rodziny. Alkohol często bywa przyczyną agresji, stosowania przemocy wobec członków rodziny, stosowania niewłaściwych metod wychowawczych wobec dzieci.

W rodzinach długotrwale nadużywających alkoholu wzorzec picia powielają dzieci. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych i obniżania się wieku osób sięgających po alkohol. Coraz częściej interwencje w leczeniu alkoholizmu rozpoczyna się od nieuzależnionych członków rodzin uwikłanych tak czy inaczej w problem alkoholowy.

Nie ma żadnego gwarantowanego sposobu na to, aby alkoholik porzucił picie i stał się trzeźwym człowiekiem. Każdy człowiek doświadczający choroby alkoholowej, czy związanej z tym przemocy ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie w życiu i przeciwdziałania skutkom.

Dostarczenie wiedzy jest konieczne. Klienci pomocy społecznej mają dostarczaną wiedzę na temat choroby alkoholowej. Wiedza ta obejmuje podstawowy opis zjawiska alkoholizmu, możliwości szukania pomocy w środowisku lokalnym.

Zgodnie z zapisami Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi - udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie należy do zadań własnych Gminy.

W Gminie Domaradz działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje działania ukierunkowane na grupy osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin jak również i tych, które zmierzają do zmniejszania rozmiarów i dotkliwości problemów, jakie niesie za sobą nadużywanie alkoholu. Liczbę wniosków, jakie wpłynęły do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2004 – 2006 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 19 Liczba wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (2004-2006)

Rok	Liczba wniosków, które wpłynęły do gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów alkoholowych w Domaradzu	Liczba osób skierowanych do Poradni Terapii Uzależnienia od Alkohol w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i skierowania na terapię
2004	8	5
2005	10	6
20.11.2006	10	6

Źródło: dane GOPS w Domaradzu

Pracownicy socjalni w ramach swoich kompetencji przygotowują plan pomocy, monitorują efekty podjętych działań, pomagają w załatwianiu spraw urzędowych. Udzielają szeroko idącego poradnictwa, wskazują miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc. Ponadto współpracują z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkohol, Komendą Powiatową Policji, Sądem, Domem Pomocy Społecznej w Brzozowie oraz różnymi instytucjami, organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami, które niosą wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Na terenie Gminy Domaradz działa Punkt Konsultacyjny przy Parafii w Domaradzu, przeznaczony głównie dla osób uczestniczących w terapii uzależnień od alkoholu i osób, które są w abstinencji. W ciągu tygodnia odbywa się jedno spotkanie tych osób, które tworzą grupę samopomocy. Tworzenie grup samopomocy dla osób będących w abstinencji jest niezmiernie ważną sprawą w utrzymaniu trzeźwości, powrotu do normalności i realizacji planów życiowych.

2.2.5. Niepełnosprawność

Za niepełnosprawne uznaje się, zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123 poz. 776 z późn. zm.), osoby dotknięte trwałą lub okresową niezdolnością do pełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Są to problemy spotykane w życiu codziennym, rodzinie, pracy, urzędach, na

ulicy, przybierające postać barier: architektonicznych, psychicznych, materialnych, prawnych czy społecznych. Od stopnia niepełnosprawności zależy czy osoba niepełnosprawna osiągnie odpowiednie wykształcenie, uzyska zatrudnienie, zapewni sobie materialne warunki życia, dostęp do infrastruktury medycznej i rehabilitacyjnej, do systemu edukacji i kultury.

Obok tych utrudnień osoba niepełnosprawna musi pokonać funkcjonujące nadal w społeczeństwie takie bariery jak: bierność, niezrozumienie, niechęć i niewiedzę.

Na podobne problemy napotykają osoby długotrwale chore, które w okresie choroby mają ograniczone możliwości wypełniania swych ról społecznych.

Problem osób niepełnosprawnych w Gminie Domaradz jest znany zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej.

Wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (według stanu podanego na koniec września 2006) jest 126 osób niepełnosprawnych, będących członkami 41 rodzin. Liczba osób niepełnosprawnych stanowi 2% ogółu mieszkańców Gminy, w tym 1 osoba ma przyznane decyzją administracyjną świadczenie w formie zasiłku okresowego. W roku 2005 osoby dotknięte niepełnosprawnością stanowiły 1% ogółu mieszkańców Gminy Domaradz i pochodziły z 30 rodzin. Zasiłki okresowe zostały przyznane wówczas 5 osobom. Ponadto w analizowanym okresie wypłacono 882 świadczenia na kształcenie i rehabilitację dzieci niepełnosprawnych. Z kolei w roku 2004 było 73 osoby niepełnosprawne pochodzące z 34 rodzin. Zasiłki okresowe pobierało 6 osób i wypłacono 409 świadczeń na kształcenie i rehabilitację dzieci niepełnosprawnych.

2.2.6. Narkomania i uzależnienia

Od początku lat dziewięćdziesiątych obserwujemy w naszym kraju znaczny wzrost rozmiarów problemu narkotyków. Szybko zwiększało się rozpowszechnienie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Pojawiły się pierwsze sygnały zainteresowania narkotykami wśród dorosłych. W znacznym tempie rosły wskaźniki narkomanii rozumianej jako regularne używanie narkotyków. Zwiększała się podaż narkotyków i w ślad za tym ich dostępność. Wraz ze wzrostem ilościowym następowały zmiany jakościowe. Pojawiły się na szerszą skalę nowe, charakterystyczne dla krajów zachodnich substancje i nowe wzory ich używania, które choć pod pewnymi względami są mniej destruktywne, sprzyjają rozwojowi problemu. Nowe środki takie jak: amfetamina, heroina w odmianie do palenia czy halucynogeny, a przede wszystkim przetwory konopi, nie kojarzą się w świadomości młodych ludzi z narkomanią i jej ciemnymi stronami.

Według danych uzyskanych w szkołach, skala problemu narkomanii nie dotyczy młodzieży na terenie Gminy Domaradz.

Jednym z najczęściej stosowanych w Polsce działań mających na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii oraz ich ograniczenie jest profilaktyka, która ma na celu m.in. informowanie o ich szkodliwych następstwach. Tymczasem w wielu przypadkach powoduje ono

tylko rozbudzenie ciekawości młodzieży na skutek tendencyjnych informacji i ich nadawców. Tylko właściwie dobrane programy profilaktyczne mogą się przyczynić do odrzucenia niewłaściwych zachowań. Powinny one ukazywać postawy społecznie akceptowane, wzorce alternatywne wobec subkultury alkoholowej i narkomańskiej. Wobec tego programy profilaktyczne nie powinny się koncentrować na straszaniu i proponowaniu abstynencji, ale na informowaniu o mechanizmach uzależnienia, na rozwijaniu umiejętności odpowiedzialnego podejmowania decyzji, a także umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych oraz na sprzyjaniu rozwojowi osobowości.

Obecnie można wyodrębnić pięć podstawowych programów zapobiegania uzależnieniom:

1. Podejście skoncentrowane na samej substancji, najmniej efektywne - w tym przypadku młodzi ludzie otrzymują informację o działaniu środków uzależniających i łatwo korzystają ze zdobytej wiedzy w swoim życiu.
2. Podejście zorientowane na osobę i wspieranie rozwoju ucznia – programy te zakładają, że jednostka będzie zdolna do podejmowania racjonalnych decyzji, dobrze przystosowana i dobrze radząca sobie z trudnościami.
3. Podejście zorientowane na sytuację wyboru - programy te zakładają, że informowanie o środkach uzależniających, samych uzależnieniach oraz uczenie umiejętności radzenia sobie powinno się odbywać w kontekście konkretnych sytuacji wyboru, bo wtedy młodzi ludzie podejmują w rzeczywistości decyzje w sprawie picia, narkotyzowania się czy palenia.
4. Podejście zorientowane na kontekst kulturowy uzależnień zakłada, że uwarunkowania sytuacji wyboru są wielorakie i oprócz informacji o środkach uzależniających oraz umiejętności radzenia sobie młodzi ludzie potrzebują wiedzy o czynnikach środowiskowych, społecznych i ekonomicznych.
5. W piątym podejściu programy te są zorientowane na zdrowie - jego zwolennicy zamiast informować o zagrożeniach czy uczyć racjonalnych decyzji, koncentrują uwagę na tym, co zdrowe i przyjemne, co służy człowiekowi i jego dobremu samopoczuciu. W założeniu tym efektywną formą profilaktyki jest myślenie perspektywiczne o zdrowym trybie życia, dobre funkcjonowanie w sferze fizycznej, psychicznej, duchowej i społecznej.

Aby spełniać ważne zadania wychowawcze, szkoła powinna rozwijać w dzieciach umiejętności radzenia sobie z różnymi problemami, uczyć tego, jak żyć świadomie, jak zachować zdrowie ciała i duszy, jak traktować innych ludzi, jak radzić sobie z konfliktami. Trzeba, więc prowadzić skuteczną i szerszą profilaktykę, gdyż najważniejszą sprawą jest dobro i właściwe wychowanie każdego dziecka.¹

2.2.7. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

¹ Źródło: <http://www.vulcan.edu.pl/>

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich.

Zjawisko wykluczenia społecznego dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne),
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów,
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych,
- nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co ma miejsce w wyniku niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania,
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów,
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie: niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych,
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np.: przemocy, szantażu, indoktrynacji.

Wykluczenie społeczne a ubóstwo

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa. Jednak nie da się postawić znaku równości między zjawiskiem ubóstwa a wykluczeniem społecznym. Osoby ubogie nie muszą być wykluczone i odwrotnie – osoby wykluczone niekoniecznie są ubogie.

Obszar współwystępowania obu zjawisk ubóstwa i wykluczenia społecznego jest prawdopodobnie znaczny. Zakres współwystępowania obu zjawisk w Polsce nie był jeszcze przedmiotem badań ilościowych, dostarczających empirycznych dowodów o skali obszarów wspólnych. Sprawę może też komplikować szeroka interpretacja ubóstwa jako zjawiska ograniczonych możliwości działania w celu zaspokojenia potrzeb nie tylko ekonomiczno–materialnych, lecz także psychologiczno – społecznych i uwarunkowanych kulturowo. W przypadku tak szerokiej interpretacji ubóstwa, zakres współwystępowania obu zjawisk może okazać się bardzo szeroki.

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone

Grupy podatne na wykluczenie społeczne:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych,

- dzieci wychowujące się poza rodziną,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- kobiety pozostające poza rynkiem pracy,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby bezrobotne,
- żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- niepełnosprawni i chronicznie chorzy,
- osoby chorujące psychicznie,
- starsze osoby samotne,
- opuszczający zakłady karne,
- imigranci,
- osoby należące do romskiej mniejszości etnicznej.

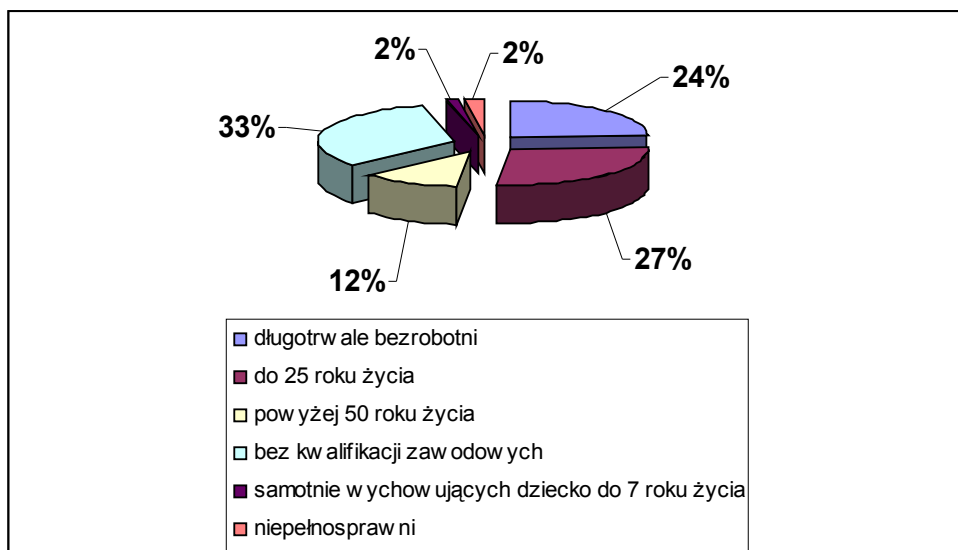
Grupy poważnie zagrożone wykluczeniem społecznym w Polsce:

- dzieci i młodzież „wypadająca” z systemu szkolnego,
- osoby długookresowo bezrobotne,
- opuszczający więzienia,
- niektóre kategorie ludności wiejskiej: pracownicy byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych,
- osoby zagrożone eksmisją z zamieszkiwanych lokali,
- imigranci zarobkowi wchodzący do szarej strefy zatrudnienia,
- osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków,
- bezdomni,
- imigranci utrzymujący się z pracy nielegalnej,
- osoby należące do romskiej mniejszości etnicznej².

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest **bezrobocie** - szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, Są to tzw. grupy wrażliwe: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia, kobiety oraz osoby w wieku niemobilnym). Z poniżej zamieszczonego wykresu wynika, że w Gminie Domaradz osoby długotrwałe bezrobotne stanowią 76% (według stanu na 31.10.2006 roku) bezrobotnych. Osoby samotnie wychowujące dziecko do 7 roku życia i niepełnosprawni stanowią po 2% ogółu bezrobotnych, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Największy odsetek stanowią osoby bez kwalifikacji (33%). Wśród osób długotrwałe bezrobotnych kobiety stanowią 66%.

Wykres 15 Struktura osób bezrobotnych

² Źródło: www.warto.eu/sciagnij/wykluczenie_spoleczne.doc

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brzozowie

Konsekwencją braku pracy jest zubożenie i nie uczestnictwo w życiu społecznym, ale również ograniczony dostęp do zabezpieczenia dochodowego w przyszłości. Praca jest bowiem źródłem ubezpieczenia społecznego: na okres niezdolności do pracy oraz na starość.

Długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią w Polsce bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, chociaż nie zawsze ubóstwa. Mimo formalnie istniejącego powszechnego systemu opieki zdrowotnej, istnieje ryzyko wykluczenia z powodu deficytów funkcjonowania ochrony zdrowia.

Związane jest ono z:

- zaniedbaniem sfery promocji zdrowia i profilaktyki,
- niedostatecznego rozpoznania choroby i jej leczenia (brak powszechnych, dokładnych analiz, badań w okresie przedszkolnym i w szkole),
- ograniczeniem dostępności do usług rehabilitacyjnych,
- zróżnicowaniem jakości opieki zdrowotnej.

Na terenie Gminy Domaradz dotkniętych ubóstwem materialnym jest 324 rodziny tworzone przez 1.498 osób.

2.2.8. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych według społeczności lokalnej

W toku konsultacji społecznych, warsztatów oraz spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych dokonano identyfikacji podstawowych problemów społecznych dla wybranych obszarów. Są to następujące obszary:

1. Edukacja publiczna i opieka nad dziećmi,
2. Ochrona zdrowia,
3. Pomoc społeczna, polityka prorodzinna oraz jakość zamieszkiwania (w tym potrzeba schronienia i wyżywienia),

4. Zabezpieczenie materialne,
5. Kultura,
6. Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii,
7. Kontakty społeczne i aktywność społeczna.

Zidentyfikowane problemy w zakresie edukacji publicznej i opieki nad dziećmi:

- ograniczone możliwości rozwijania zainteresowań w szkole i poza nią (szczególnie Golcowa i Barycz – w Domaradzu lukę tę wypełnia GOK);
- duża liczba dzieci mających trudności z bieżącym opanowaniem materiału szkolnego;
- niski poziom znajomości języków obcych wśród dzieci i młodzieży, bardzo ograniczona liczba osób młodych posługujących się swobodnie językami obcymi;
- bardzo ograniczone możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w zorganizowanym wypoczynku – szczególnie latem – niewykorzystane obiekty szkół;
- brak nawyków racjonalnego spędzania wolnego czasu – sport, rekreacja;
- niewystarczająca opieka nad dziećmi z rodzin gorzej prosperujących (w tym patologicznych).

Zidentyfikowane problemy w zakresie ochrony zdrowia i rozwoju ludzi:

- utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (poza gminą);
- bardzo utrudniony dostęp do rehabilitacji;
- niski poziom rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży;
- niezdrowy styl życia;
- zły stan kondycji fizycznej mieszkańców, częste przypadki występowania chorób cywilizacyjnych (otyłość, choroby krążenia, wady kręgosłupa);
- ograniczone możliwości uprawiania sportu oraz rekreacji i wypoczynku;
- bardzo niski poziom usportowienia społeczności lokalnej.

Zidentyfikowane problemy w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz jakości zamieszkiwania:

- niedostateczna jakość i oferta usług oferowanych przez stołówki szkolne;
- brak mieszkań socjalnych z przeznaczeniem do wykorzystania w sytuacjach wymagających interwencji;
- złe warunki mieszkaniowe niektórych rodzin;
- wzrastająca liczba osób bezrobotnych z problemem niedostosowania do rzeczywistości rynku pracy;
- brak dostępu mieszkańców do porad psychologa, prawnika na terenie gminy;

- marginalizacja i wykluczenie osób starych;
- dezorganizacja rodzin wynikająca np. z:
 - wyjazdów do pracy do większych miast Polski i za granicę – nie ma kto sprawować opieki nad dziećmi, osobami starszymi (rodzice, osoby niepełnosprawne);
 - niezaradności rodziców;
 - chorób psychicznych, depresji;
 - postępujące rozluźnienie/upadek norm moralnych;
 - upadek autorytetów;
 - spadający prestiż szkół;
- mniejsze poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

Zidentyfikowane problemy w zakresie zabezpieczenia materialnego:

- wysoki poziom bezrobocia;
- wysoki poziom bezrobocia agrarnego;
- trudna sytuacja osób i rodzin utrzymujących się z prowadzenia gospodarstw rolnych;
- niski poziom samozatrudnienia;
- wyuczona bezradność;
- rosnąca liczba osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania;
- utrzymywanie się „szarej strefy” – zatrudnione nielegalnie osoby korzystają z opieki społecznej;
- masowe wyjazdy za granicę – mała dbałość o zabezpieczenie na wypadek choroby i starość.

Zidentyfikowane problemy w zakresie kultury:

- ograniczony dostęp do kultury na terenie gminy (szczególnie Barycz i Golcowa);
- ograniczona (spadająca) potrzeba biernego i aktywnego uczestniczenia w życiu kulturalnym.

Zidentyfikowane problemy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii:

- obniżający się wiek osób sięgających po alkohol i używki;
- postępująca obojętność na problemy innych (znieczulica);
- rosnąca alienacja jednostek i rodzin z problemami.

Zidentyfikowane problemy w zakresie kontaktów społecznych i aktywności społecznej:

- niska aktywność społeczna;
- bardzo mała liczba działających organizacji pozarządowych;
- brak osób na terenie gminy działających jako wolontariusze;
- postępująca obojętność na problemy innych (znieczulica);

- rosnąca alienacja jednostek i rodzin – postępujący egoizm;
- „bezinteresowna zazdrość”;
- coraz mniejsza potrzeba spotykania się z innymi osobami, sąsiadami, znajomymi.

3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

3.1. Analiza SWOT

Tabela 20 Analiza SWOT

Czynniki sprzyjające rozwojowi	Czynniki niesprzyjające rozwojowi
Czynniki rozwojowe wewnętrzne Domaradza	
Atuty	Słabości
czyste środowisko naturalne	malejący rynek pracy
dobrze funkcjonujące placówki służby zdrowia	niewystarczająca oferta wsparcia dla bezrobotnych (brak spotkań pracowników PUP z bezrobotnymi na terenie poszczególnych sołectw na terenie gminy Domaradz, ograniczony dostęp do kursów aktywnego poszukiwania pracy)
istniejąca baza oświatowa: szkoły podstawowe, gimnazja	mała ilość kół zainteresowań w szkołach
działające świetlice dla dzieci i młodzieży	brak świetlic terapeutycznych
funkcjonująca biblioteka publiczna, Gminny Ośrodek Kultury (GOK), kluby	brak dostępu do kursów językowych na terenie gminy dla wszystkich grup wiekowych
organizacja cyklicznych imprez kulturalnych	niewystarczająca ilość zajęć dydaktyczno-wyrównawczych
amatorska twórczość artystyczna	niewystarczająca baza szkolna
działający zespół folklorystyczny, orkiestra	niepełne wyposażenie stołówek szkolnych
istniejąca baza sportowo – rekreacyjna	ograniczony dostęp do szkolnictwa wyższego – odległość, koszty utrzymania
działające kluby i stowarzyszenia	brak boiska sportowego w Baryczy
działalność klubów sportowych	niedostateczna liczba animatorów życia społecznego
organizacja imprez sportowych	mała ilość imprez integracyjnych, zachęt do wspólnego działania
zwiększone zainteresowanie mieszkańców estetyką otoczenia	niedostateczne możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie kultury przez GOK w Domaradzu: za mała kadra, niewystarczające wyposażenie w sprzęt (szczególnie muzyczny), bardzo słaba baza lokalowa, ograniczone środki finansowe (w tym na udział własny w projektach), zużyty sprzęt
prężne jednostki OSP	małe zainteresowanie firm i instytucji sponsorowaniem działalności kulturalnej
	tzw. niezdrowy styl życia mieszkańców
	występujące bariery architektoniczne dla osób starszych i niepełnosprawnych
	mała liczba policjantów w służbie
	zbyt małe wsparcie osób działających społecznie oraz inicjatyw społecznych
	niski poziom wiedzy wśród bezrobotnych, dotyczącej rynku pracy
	starzejący się rolnicy – trudności z wypełnianiem rosnących wymagań formalno-prawnych;
	ograniczone możliwości przekazywania gospodarstw w zamian za świadczenia emerytalne i rentowe (np. renty strukturalne);
	nieuregulowane od lat sprawy spadkowe
	niekorzystne rozwiązania prawne – zawyżona dochodowość przyjmowana do wyliczania różnych świadczeń dla rolników, ich dzieci i domowników
	brak domów przedpogrzebowych
Czynniki rozwojowe zewnętrzne w otoczeniu	
Szanse	Zagrożenia
wzrastające zainteresowanie zdrowym trybem życia	negatywne wzorce płynące z mediów i z zachowań niektórych osób przyjezdnych

wzrost zainteresowania czynnym wyciecznikiem	skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem dotacji
dostępne zewnętrzne środki pomocy na wspieranie lokalnych inicjatyw	ograniczone środki finansowe na rozwój kultury
funkcjonujące w otoczeniu różne, zinstytucjonalizowane formy opieki i pomocy dla osób niepełnosprawnych	wysoki poziom bezrobocia w powiecie brzozowskim
istniejące środki na tworzenie miejsc pracy, na rozwój sektora MSP	wysokie koszty związane z utworzeniem i utrzymaniem miejsc pracy
	system pomocy społecznej sprzyjający utrzymywaniu się postaw roszczeniowych

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Wizja przyszłości i cel nadrzędny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Misja to najogólniejszy cel podmiotu strategii (najczęściej jednozdaniowy) stanowiący opis wizji przyszłości gminy z jej głównymi polami aktywności w przyszłości.

Misję określano w perspektywie do roku 2015.

Misja do roku 2015

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaradzu działa po to, aby doprowadzić do poprawy sytuacji osób i rodzin gorzej prosperujących, do ich życiowego usamodzielnienia oraz ich integracji ze społecznością lokalną.

Cel nadrzędny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Domaradz jest poprawa poziomu zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

3.3. Cele Strategiczne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cel to stan, który chcemy osiągnąć w przyszłości.

Cele strategiczne związane są z określaniem tego jaką gminą/społecznością chcemy być, co się powinno robić lub czego nie powinno się robić w gminie. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi alokacji zasobów i potencjałów gminy.

Cele strategiczne wykraczające poza statutowe cele i zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej będą realizowane przez inne podmioty posiadające odpowiednie kompetencje jak np. Gminny Ośrodek Kultury w Domaradzu, Powiatowy Urząd Pracy w Brzozowie.

Cele strategiczne w zakresie edukacji publicznej i opieki nad dziećmi:

- poprawa oferty zajęć pozalekcyjnych umożliwiających rozwijanie zainteresowań w szkole i poza nią;

- objęcie opieką dzieci mających trudności z bieżącym opanowaniem materiału szkolnego;
- poprawa poziomu znajomości języków obcych wśród dzieci i młodzieży;
- stworzenie oferty dla dzieci i młodzieży w zakresie zorganizowanego wypoczynku i rekreacji;
- aktywizacja dzieci i młodzieży w zakresie aktywnego spędzania wolnego czasu – sport, rekreacja,
- zwiększenie opieki nad dziećmi z rodzin gorzej prosperujących (w tym patologicznych).

Cele strategiczne w zakresie ochrony zdrowia i rozwoju ludzi:

- poprawa dostępności specjalistycznej opieki medycznej dla osób i rodzin najgorzej prosperujących;
- ułatwienie dostępu do usług w zakresie rehabilitacji;
- poprawa kondycji fizycznej mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży z dysfunkcjami;
- poprawa poziomu usportowienia mieszkańców gminy.

Cele strategiczne w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz jakości zamieszkiwania:

- dostosowanie stołówek szkolnych do oferowania szerokiej oferty usług wysokiej jakości;
- dysponowanie mieszkaniem/lokalami socjalnymi z przeznaczeniem do wykorzystania w sytuacjach wymagających interwencji;
- poprawa warunków mieszkaniowych rodzin najgorzej prosperujących;
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych z problemem niedostosowania do rzeczywistości rynku pracy;
- poprawa dostępności porad psychologa i prawnika na terenie gminy;
- poprawa poziomu integracji osób starszych ze środowiskiem i opieki nad tymi osobami;
- poprawa sytuacji w rodzinach dotkniętych problemami wynikającymi z:
 - wyjazdów do pracy do większych miast Polski i za granicę;
 - niezaradności rodziców;
 - chorób psychicznych, depresji;
 - postępującego rozluźnienia/upadku norm moralnych;
 - upadku autorytetów;
 - spadającego prestiżu szkół;
- poprawa poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

Cele strategiczne my w zakresie zabezpieczenia materialnego:

- zahamowanie wzrostu liczby osób bezrobotnych;
- zwiększenie wpływu na kształtowanie postaw aktywnych;

- ograniczenie zjawiska utrzymywania się „szarej strefy” – osób nielegalnie zatrudnionych, które korzystają z opieki społecznej;
- zwiększenie poziomu świadomości i dbałości o zabezpieczenie na wypadek choroby i starość.

Cele strategiczne w zakresie kultury:

- poprawa dostęp do wydarzeń i aktywności kulturalnych na terenie gminy;
- wzrost zainteresowania mieszkańców biernym i aktywnym uczestnictwem w życiu kulturalnym.

Cele strategiczne w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii:

- ograniczenie tendencji sięgania po alkohol przez osoby niepełnoletnie;
- poprawa poziomu integracji mieszkańców;
- ograniczenie alienacji i marginalizacji osób i rodzin z problemami.

Cele strategiczne w zakresie kontaktów społecznych i aktywności społecznej:

- zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców;
- poprawa poziomu integracji mieszkańców gminy,
- przełamanie obojętności i niechęci w społeczności lokalnej wobec osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym.

3.4. Strategie działania realizujące Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja celów strategicznych jest możliwa poprzez strategie działania.

Strategie działania to względnie trwałe sposoby działania związane z realizacją celów strategicznych i określone są na podstawie zidentyfikowanych czynników rozwojowych. Innymi słowami, strategie działania określają co robić, aby osiągnąć założone wcześniej cele. Są związane z relacją, jaka występuje pomiędzy gminą a jej specyficznym otoczeniem.

Specyficzne otoczenie - jest to otoczenie, z którym gmina ma bezpośrednie powiązania (wzajemne oddziaływania), np.: użytkownicy oferty gminy, dostawcy, konkurenci.

Szerokie otoczenie - jest to pozostałe otoczenie (cały świat), z którym gmina nie ma aktualnie bezpośrednich powiązań lecz mogą się one pojawić w przyszłości.

Strategie działania do podjęcia przez GOPS Domaradz we współpracy z innymi podmiotami, instytucjami, prowadzące do realizacji celów strategicznych:

- Objęcie pomocą finansową, rzeczową, psychologiczną i prawną wszystkich osób i rodzin znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów w rodzinie.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży.
- Współpraca z Urzędem Gminy w zakresie rozszerzania oferty specjalistycznych usług na terenie gminy.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i profilaktyki uzależnień.
- Rozwijanie aktywności sportowej i rekreacyjnej oraz kulturalnej z wykorzystaniem przez dzieci, młodzież i dorosłych mieszkańców gminy z obiektów sportowych i kulturalnych.
- Wspomaganie w tworzeniu warunków umożliwiających większe wykorzystanie świetlic i stołówek szkolnych przez dzieci i młodzież.
- Współpraca z Urzędem Gminy i GOK w organizacji różnego rodzaju imprez kulturalnych oraz imprez charytatywnych skierowanych na pomoc dla osób samotnych i niepełnosprawnych.
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Brzozowie w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach dla osób bezrobotnych.
- Budowanie pozytywnego wizerunku ludzi dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością i bezrobociem.
- Prowadzenie działań uświadamiających społeczność lokalną i likwidujących obojętność i niechęć środowiska wobec osób dotkniętych niedostosowaniem społecznym.

3.5. **Działania operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**

Działania w zakresie edukacji publicznej i opieki nad dziećmi:

- stworzenie i realizacja gminnego programu wspierania dzieci z dysfunkcjami/deficytami,
- opracowanie programu zajęć pozalekcyjnych – uniwersalnego dla wszystkich szkół w gminie;
- współpraca ze szkołami w zakresie realizacji projektów edukacyjnych i wychowawczych.

Działania w zakresie ochrony zdrowia i rozwoju ludzi:

- organizowanie białych niedziel z udziałem lekarzy specjalistów;
- włączanie się w programy badań profilaktycznych organizowane pod egidą NFZ;
- dążenie do uruchomienia gabinetu rehabilitacyjnego,
- wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym – kultura,

- sport i turystyka,
- realizacja programu zdrowotnego skierowanego na ograniczenie występowania chorób cywilizacyjnych;
 - realizacja programów/projektów edukacyjnych w zakresie uzależnień;
 - realizacja programów/projektów kształtujących postawy dzieci i młodzieży w zakresie aktywnych sposobów wykorzystania czasu wolnego;
 - pozyskiwanie i dystrybucja materiałów edukacyjno-wychowawczych w zakresie edukacji zdrowotnej.

Działania w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz jakości zamieszkiwania:

- współpraca ze szkołami w zakresie pozyskania środków, realizacji projektu doposażenia stołówek szkolnych do oferowania szerokiej oferty usług wysokiej jakości;
- określenie potrzeb w zakresie dysponowania mieszkaniem/lokalami socjalnymi z przeznaczeniem do wykorzystania w sytuacjach wymagających interwencji;
- stworzenie programu wsparcia w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych rodzin najgorzej prosperujących;
- uruchomienie poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego;
- organizacja świetlic integracyjnych dla osób starszych.

Działania w zakresie zabezpieczenia materialnego:

- opracowanie i realizacja programów/projektów dla osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach) w zakresie aktywizacji zawodowej.

Działania w zakresie kultury:

- organizacja cyklicznej imprezy kulturalno-charytatywnej.

Działania w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii:

- prowadzenie akcji edukacyjno-aktywizującej w zakresie zwiększenia poziomu integracji mieszkańców;
- uruchomienie punktu konsultacyjnego ds. rozwiązywania problemów dla osób uzależnionych oraz ich rodzin;
- zdiagnozowanie problemu narkomanii na terenie gminy;
- uruchomienie punktu konsultacyjnego ds. rozwiązywania problemów dla osób doświadczających przemocy.

Działania w zakresie kontaktów społecznych i aktywności społecznej:

- wspólna realizacja projektów w zakresie aktywizacji społecznej z organizacjami

pozarządowymi z terenu gminy i powiatu.

3.6. System wdrażania i zarządzania Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych

Sposób wdrażania, monitorowania i oceny planu w tym sposób prowadzenia komunikacji społecznej prezentuje Rysunek 1 - System planowania i wdrażania.

Planowanie i wdrażanie planu jest zadaniem trudnym, wymagającym współdziałania wielu podmiotów uczestniczących.

Podmioty realizacji planu:

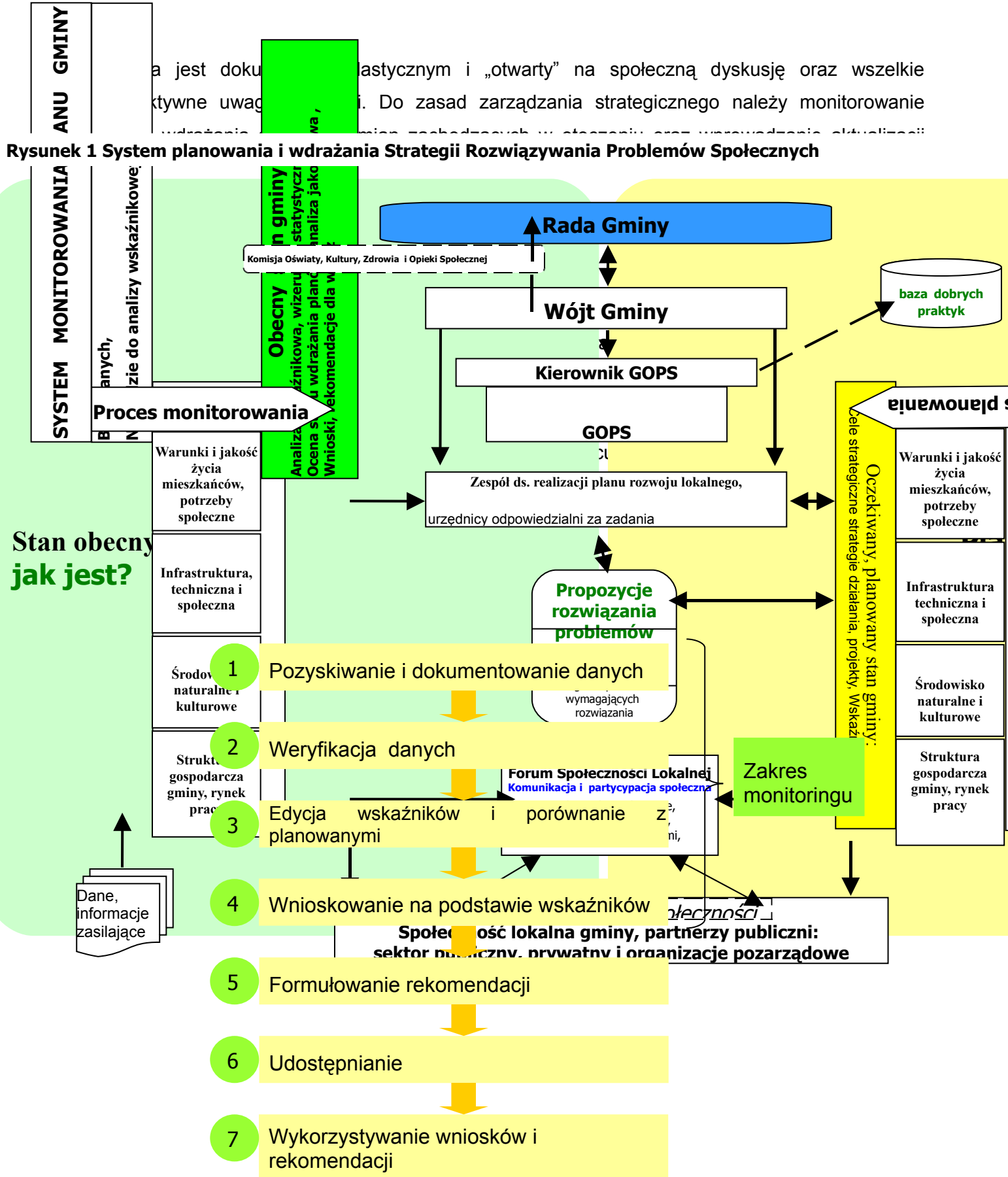
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia i Opieki Społecznej,
- Rada Gminy i Wójt Gminy.

Przedstawiciele społeczności lokalnej:

- niezorganizowani - aktywni mieszkańcy Gminy,
- zorganizowani:
 - przedstawiciele instytucji i agend sektora publicznego,
 - przedstawiciele organizacji i zorganizowanych grup sektora biznesu w tym producentów rolnych,
 - przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana będzie przy współpracy społeczności lokalnej oraz niektórych instytucji, takich jak m.in. :

- Gminny Ośrodek Kultury w Domaradzu;
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia i Opieki Społecznej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Domaradzu;
- Szkoły Podstawowe i Gimnazjum w Gminie Domaradz;
- Zakłady Opieki Zdrowotnej z terenu Gminy Domaradz;
- PCPR w Brzozowie;
- PUP w Brzozowie;
- Komenda Powiatowa Policji w Brzozowie.

3.7. Źródła finansowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Realizacja misji, celów strategicznych, strategii działania i działań operacyjnych sformułowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie finansowana z różnych źródeł. Należą do nich:

- Środki finansowe z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w Strategii;
- Środki finansowe z Budżetu Państwa przeznaczone na zadania zlecone gminie przez administrację rządową;
- Środki finansowe pozyskane przez GOPS, Szkoły i organizacje pozarządowe z programów organizacji pozarządowych;
- Środki finansowe z Programów Operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.